ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра товарознавства, митної справи та управління якістю

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ТОВАРОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ МИЙНИХ ЗАСОБІВ

Виконала: здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня ОПП
“Товарознавство та експертиза в митній справі”
спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”

_____ Машіка Юлія Сергіївна

_____ Науковий керівник Доманцевич Н. І.

Львів – 2024

АНОТАЦІЯ

Машіка Ю.С. Товарознавча характеристика та особливості митного оформлення мийних засобів. За матеріалами ДП "Львівстандартметрологія" – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою "Товарознавство та експертиза в митній справі" зі спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". – Львівський торговельно-економічний університет. Львів. 2024.

На основі аналізу даних літературних даних та статистичних матеріалів, проаналізовано сучасний стан ринку мийних засобів в Україні та особливості його функціонування у період воєнного стану. Показано зміни на ринку мийних засобів, пов'язані із зменшенням вітчизняного виробництва матеріалів, зміною структури імпорту, постачанням сировини, використаної у виробництві теплоізоляційних виробів, технологічним рівнем виробництва, появою нових ресурсів, розмірами оподаткування.

Представлено класифікацію та основні види мийних засобів, показано їх переваги та недоліки. Показано вимоги Технічного регламенту до якості мийних засобів в Україні. Розглянуто вимоги до екологічних показників мийних засобів. Представлено порядок проведення сертифікації мийних засобів.

Проаналізовано господарську діяльність підприємства ДП "Львівстандартметрологія", охарактеризовано мету, місію та цілі діяльності, показано основні види робіт, які виконує підприємство. Наведено порядок проведення випробувань продукції в акредитованих лабораторіях підприємства ДП "Львівстандартметрологія" на відповідність вимогам нормативних документів. Показано, що випробувальні лабораторії мають право на проведення певних видів досліджень продукції, отримані при цьому результати визнаються на європейському рівні.

Досліджено показники якості мийних засобів, виготовлених вітчизняними підприємствами та поданих для отримання сертифікатів відповідності підприємству ДП "Львівстандартметрологія".

Досліджено особливості митного оформлення мийних засобів при перетині митного кордону у режимі експорту та імпорту.

Показано порядок проведення класифікації мийних засобів для проведення операцій митного оформлення.

Ключові слова: *мийні засоби, класифікація, Технічний регламент, якість, митне оформлення.*

ANNOTATION

Mashika Yu.S. Commodity characteristics and features of customs clearance of detergents. According to the materials of SE "Lvivstandartmetrologiya" - Manuscript.

Qualification work for obtaining a higher education degree "magister" of the educational-professional program "Commodity and expertise in customs" of the specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities". – Lviv University of Trade and Economics. Lviv. 2024.

The current state of the detergent market in Ukraine and the peculiarities of its functioning during the period of martial law, based on the analysis of literary data and statistical materials, were analyzed. The changes in the market of detergents related to a decrease in domestic production of materials, a change in the structure of imports, the supply of raw materials used in the production of heat-insulating products, the technological level of production, the emergence of new resources, and levels of taxation are shown.

The classification and main types of detergents are presented; their advantages and disadvantages are shown. The requirements of the Technical Regulations for the quality of detergents in Ukraine are shown. The requirements for ecological indicators of detergents are considered. The procedure for certification of detergents is presented.

The economic activity of the SE "Lvivstandartmetrologiya" is analyzed. The purpose, mission and objectives of the activity are characterized; the main types of work performed by the enterprise are shown. The procedure of carry through for product tests in the accredited laboratories of the SE "Lvivstandartmetrologiya" for compliance with the requirements of regulatory documents is given. It is shown that testing laboratories have the right to carry through definite types of product research, and this results obtained are recognized at the European level.

The indicators of the quality of detergents which manufactured by domestic enterprises and submitted for obtaining certificates of conformity to the SE "Lvivstandartmetrologiya" were studied.

Peculiarities of customs clearance of detergents when crossing the customs border in the export and import mode have been studied.

The procedure for classifying detergents for customs clearance operations is shown.

Keywords: *detergents, classification, technical regulations, quality, customs clearance.*

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 5

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1 10

ТОВАРОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА МИЙНИХ ЗАСОБІВ 10

1.1. Ринок мийних засобів в Україні та особливості його функціонування у період воєнного стану 10
1.2. Класифікація та основні види мийних засобів 14
1.4. Вимоги Технічного регламенту до якості мийних засобів 17
1.5. Вимоги до екологічних показників мийних засобів 21
1.6. Сертифікація мийних засобів 27

РОЗДІЛ 2 30

ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ 30

2.1. Характеристика об'єктів досліджень 30
2.2. Вимоги нормативних документів до мийних засобів 32

РОЗДІЛ 3 39

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДП "ЛЬВІВСТАНДАРТМЕТРОЛОГІЯ" 39

ТА ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ МИЙНИХ ЗАСОБІВ 39

3.1. Характеристика діяльності підприємства ДП "Львівстандартметрологія" 39
3.2. Характеристика випробувальної лабораторії ДП "Львівстандартметрологія" 47
3.3. Випробування мийних засобів на відповідність вимогам Технічного регламенту мийних засобів у акредитованій лабораторії 49
3.4. Результати оцінки якості мийних засобів 51

РОЗДІЛ 4 59

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТА ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ 59

4.1. Митний контроль мийних засобів 59
4.2. Митне оформлення мийних засобів 61
4.3. Класифікація мийних засобів згідно УКТЗЕД для цілей здійснення митного оформлення 63
4.4. Визначення митної вартості мийних засобів при переміщенні через митний кордон України ... 67

ВИСНОВКИ 72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 76

ДОДАТКИ 81

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

СМЗ – синтетичні мийні засоби

ПАР – поверхнево-активна речовина

ВЛ – випробувальна лабораторія

ДВ – декларація відповідності

ЗВТР – знак відповідності технічним регламентам

СУЯ - система управління якістю

ТЗ - технічне завдання

ТР - технічний регламент

МД – митна декларація

ПД – попередня митна декларація

ПДК – попередній документальний контроль

ДМВ – декларація митної вартості

ЄАІС – єдина автоматизована інформаційна система

УКТЗЕД – Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності

ВСТУП

Актуальність теми. Швидкі темпи науково-технічного прогресу у хімічній промисловості зумовили проходження постійних процесів збільшення обсягів ринку синтетичних мийних засобів та розширення їх асортименту. Виробники постійно пропонують споживачам використовувати у побуті нові мийні засоби з метою забезпечення ефективного прання та полегшення процесу прибирання. Для жителів усього світу побутова хімія стала своєрідним символом високої якості життя. При цьому було важливо гарантувати не тільки якість виконання робіт із прання та прибирання, але і забезпечити безпечність для оточуючого середовища. Зростання вимог до безпеки життя вимагає від виробників цієї групи товарів постійного пошуку новітніх сировинних матеріалів, які дозволяють поєднати нешкідливість отриманої продукції для споживачів та запроваджувати сучасні технології виробництва.

На початку війни виробництво мийних засобів в Україні опинилось в зоні бойових дій внаслідок чого були пошкоджені виробничі потужності. Відбувся збій ланцюгів постачання, зниження попиту. Виробникам прийшлось долати технічні складнощі, зумовлені перебоями водо – та енергопостачання. Відбулось також зменшення кількості персоналу внаслідок переміщення та вступу чоловіків до лав ЗСУ.

В умовах сьогодення на ринку України представлено широкий асортимент мийних засобів, саме тому споживач може вибрати ті, які необхідні саме йому. Попри війну на ринку відбувається постійне оновлення асортименту мийних засобів, з’являються нові різновиди із додатковими властивостями. Формування асортименту мийних засобів базується на використанні поверхнево-активних речовин. Поверхнево-активні речовини виявляють негативну дію на людину, спричиняють порушення імунітету, алергію, ураження мозку, печінки, нирок. Основним недоліком більшості синтетичних мийних речовин є важкий процес засвоєння мікроорганізмами у

стічних водах. Потрапляючи у водойми, фосфати спричиняють ріст синьо-зелених водоростей, при цьому відбуваються екологічно небезпечні процеси. Відомим фактом є вплив незначного вмісту фосфатних сполук із використаних мийних засобів на значне прискорення зростання водоростей. Наявність одного грама речовин сприяє появі додаткових 5-10 кг водоростей. Тому, для зменшення шкідливого впливу вміст ПАР не повинен перевищувати 5 %.

В Україні запроваджені нормативні документи, гармонізовані із європейськими вимогами до наявності та вмісту у складі мийних засобів фосфатів. Використання оновленої нормативної бази, яка стосується мийних засобів, спрямоване на охорону здоров'я споживачів, які будуть використовувати продукцію та збереження навколишнього природного середовища.

Проведення товарознавчих досліджень мийних засобів, дає змогу визначити їх відповідність за показниками якості вимогам чинних нормативних документів, безпечність для споживачів та рекомендувати подальшу експлуатацію.

Відповідно вищевикладеного обрана тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є товарознавча характеристика мийних засобів та визначення особливостей їх митного оформлення.

Для досягнення мети в роботі були сформульовані наступні завдання:

- розглянути стан сучасного ринку мийних засобів в Україні та його зміни в умовах воєнного стану;
- вивчити особливості класифікації та формування асортименту мийних засобів;
- вивчити вимоги до якості мийних засобів;
- вивчити аспекти проведення діяльності ДП "Львівстандартметрологія", здійснення процедури оцінювання відповідності;
- провести оцінювання якості мийних засобів;

- розглянути особливості митного оформлення мийних засобів.

Об'єкт дослідження – мийні засоби.

Предмет дослідження – товарознавча характеристика мийних засобів, оцінювання показників якості підприємством ДП "Львівстандартметрологія" при проведенні сертифікації та особливості митного оформлення мийних засобів.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в аналізі стану ринку мийних засобів, дослідження його зміни протягом періоду воєнного стану, проведення товарознавчої характеристики мийних засобів та аналіз особливостей їх митного оформлення.

Практична значущість. Отримані результати досліджень кваліфікаційної роботи представлено ДП "Львівстандартметрологія" та рекомендовано для застосування.

Апробація роботи. За результатами кваліфікаційної роботи здобувачки Машіки Ю.С. опубліковано тези доповідей "Сучасний асортимент мийних засобів" за матеріалами наукової конференції студентів "Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення", яка відбулася у Львівському торговельно-економічному університеті 01- 02 червня 2023 р. (Додаток А); "Експертні дослідження мийних засобів при проведенні процедури декларування" за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції "Трансформаційні процеси в економіці від конкуренції до кооперації", 26 жовтня 2023 р. у Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті (Додаток Б), "Характеристика ринку мийних засобів в Україні та особливості його функціонування у період воєнного стану" за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції "Інновації в управлінні асортиментом, якістю та безпекою товарів і послуг" у Львівському торговельно-економічному університеті 07 грудня 2023 р. (Додаток В).

Кваліфікаційна робота включає вступ, чотири розділи, висновки, пропозиції, список використаних джерел, додатки. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 79 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТОВАРОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА МИЙНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Ринок мийних засобів в Україні та особливості його функціонування у період воєнного стану

За даними Державної статистики в Україні протягом 2020-2022 рр. відбулась динаміки індексів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції (рис. 1.1) [1].

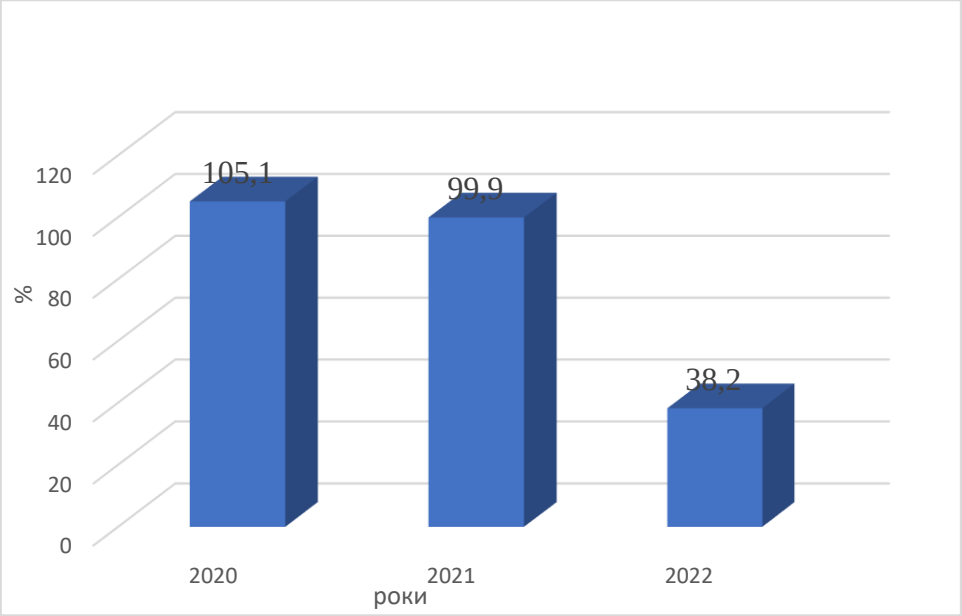

Рис. 1.1. Динаміка індексів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції у 2020-2022 рр.

Як видно із рис. 1.1 протягом 2020-2022 рр. індекси виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні знижуються із значень показника 105,1 % у 2020 р. до 38,2 % у 2022 р., тобто падіння склало 66,9 %.

Протягом 2020-2021 рр. формування ринку мийних засобів в Україні проходило у напрямку створення виробничої бази, необхідної для стабільного забезпечення продукцією споживачів [2-4].

Таке становлення ринку мийних засобів давало широкі можливості для усіх зацікавлених сторін і сприяло його позитивній динаміці. Ряд факторів свідчить про це:

- присутність на ринку України усіх транснаціональних брендів;
- запровадження гнучкої цінової та асортиментної політики щодо вибору мийних засобів, а саме: споживач міг обрати продукцію в будь-якому ціновому сегменті, придбати пральний порошок для різних типів білизни або для речей певного кольору;
- мінімізація присутності контрабандних мийних засобів на ринку держави за рахунок ефективних законодавчих рішень та посилення митного контролю;
- збільшення частки торговельних мереж та розширення представленого асортименту мийних засобів;
- все більше українців віддавали перевагу та цікавилися темою екологічної безпеки порошків, що стало прогресивним маркером.

Одночасно мийні засоби, що надходили з-за кордону, ставали доступними і популярними за рахунок рекламних та маркетингових бюджетів транснаціональних корпорацій. Національні виробники мийних засобів не отримували необхідної державної підтримки та поступово втрачали позиції на ринку.

У 2022 р. було реалізовано пральних порошків вітчизняних виробників на суму 250 млн грн., при цьому як загальний виторг від продажі засобів для прання через мережевий ритейл сягнув 3,8 млрд. грн.

Початок військових дій в Україні призвів до руйнування інфраструктури, необхідної для виробництва та реалізації мийних засобів, змінились логістичні зв’язки з постачальниками, виникли складнощі забезпечення споживачів. Особливо постраждали споживачі, які віддавали перевагу продукції середнього та нижнього цінових сегментів. За даними офіційної статистики, продажі дорогих мийних засобів скоротилися на 44 %,

середніх за ціною – на 29 %, а попит на продукцію в “бюджетному” сегменті зріс удвічі.

Ринок мийних засобів гостро відреагував на нестачу мийних засобів, зміну цінових показників, суттєво змінив переважний асортимент продукції. На фоні зростання цін на мийні засоби їх кількість значно зменшилась, і, якщо у перші тижні воєнних дій споживачі активно купували мийні засоби, то у наступному відбулось зміна переваг при купівлі. Змінився також і потенційний споживач мийних засобів, спочатку це були переважно жінки віком від 22 до 60 років, проте багато із виїхало за кордон. Отже зміна споживачів мийних засобів ускладнила процес прогнозування попиту. Разом з тим змінилась і ціна продукції, яку пропонують споживачеві, оскільки потрібно було шукати мийні засоби за межами України, закуповувати їх із врахуванням цінових коливань на ринках інших держав, а це зайві витрати на логістику. Споживачеві також слід було пропонувати безпечні мийні засоби, а це постійний контроль за якістю продукції.

Одним із необхідних і зрозумілих напрямків розширення асортименту мийних засобів на ринку України є забезпечення максимальної підтримки вітчизняних виробників. Це дасть змогу стабілізувати ситуацію на ринку мийних засобів, виробникам орієнтуватися на запровадження новітніх технологій у виробничий цикл, що сприятиме створенню робочих місць, і у кінцевому зміцнить економіку України [4].

Важливо зазначити, що розвиток виробництва мийних засобів, зростання потужних вітчизняних виробників із можливістю запроваджувати передові технологічні процеси сприятиме збільшенню кількості вітчизняних мийних засобів на ринку України із 7 % до 30-35 %. Ці показники є цілком реальними, тому що завезення мийних засобів з інших країн не дає високих прибутків, а логістичні витрати при цьому є значними.

Проблема із налагодження виробництва мийних засобів в Україні тривалий період не вирішувалась належним чином. Прикладом неналежного вирішення питання є історія виживання відомого виробника мийних засобів

ПрАТ “Вінницяпобутхім”, який у період 2019-2021 рр. пережив скорочення обсягів виробництва, що зменшило його частку на ринку до 5 %. Знищенню підприємства завадив арешт майна у 2022 р. і подальший контроль зі сторони Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами. Збереження вітчизняного виробника, розвиток спеціалізованих торговельних мереж EVA та Varus, дозволили у 2023 р. отримати якісні мийні засоби у вигляді порошку (6000 т), у рідкому вигляді (500 тис. літрів), для миття та чищення (6 млн одиниць) [5].

Для українських виробників важливо запроваджувати новітні технології виробництва мийних засобів, а також, за наявності оптимальних технологій, їх зберігати. Так, ПрАТ “Вінницяпобутхім” використовує унікальний баштовий метод виготовлення складових мийних засобів – рідкого скла та пасти із порошкоподібних напівфабрикатів та подальшого їх сушіння у башті за температури 300 °С. Перевагою цього методу перед так званим сухим змішуванням є отримання легкорозчинних, однорідних гранул, що є основою високої якості готового продукту. Наступним етапом є введення активних компонентів із надання готовому продукту певних особливостей (відбілювачів, стабілізаторів кольору речей, віддушок) та фасування.

Ринок мийних засобів в Україні на сьогодні активно реагує на зміну ситуації в державі. Безумовно ринок мийних засобів в Україні буде розвиватись в майбутньому за окремими напрямками (рис. 1.2).

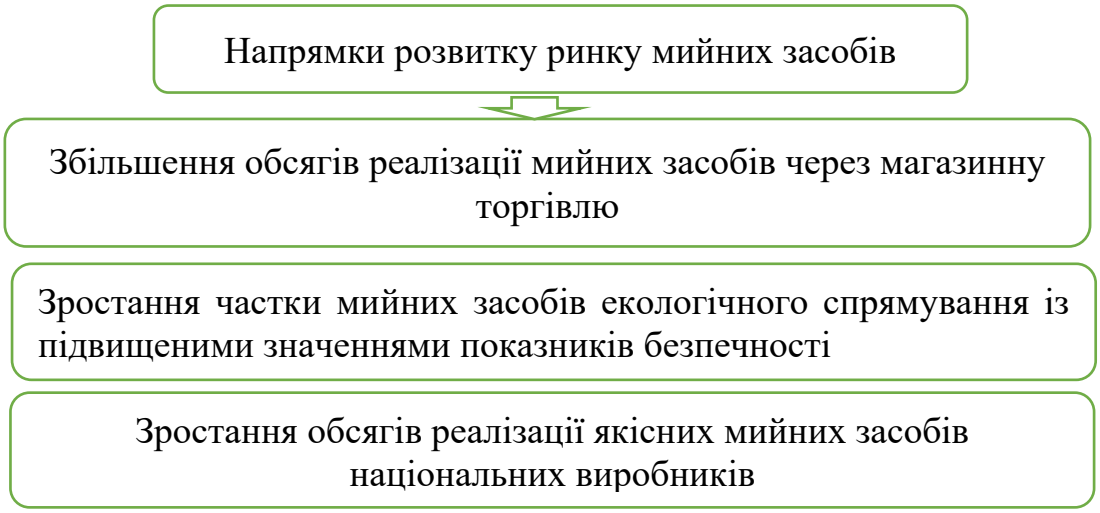

Рис. 1.2. Напрямки розвитку ринку мийних засобів

Розвиток виробництва мийних засобів залежить від запровадження сучасних технологій, наявності якісних та доступних сировинних матеріалів, збільшення частки екологічних пропозицій. Важливо залучати представників вітчизняного бізнесу до покращення інвестиційного клімату у виробництві мийних засобів.

1.2. Класифікація та основні види мийних засобів

Згідно визначень, які викладені у Технічному регламенті, нормативних документах, навчальній літературі до мийних засобів відносять речовини та препарати із вмістом мила чи поверхнево-активних речовин, призначені для прання або чищення. Речовини у формі рідини, порошку, пасти, бруска, плитки, таблетки використовують у побуті та промисловості [6-9].

Поверхнево-активні (ПАР) речовини мають здатність адсорбуватися на поверхні поділу фаз, знижуючи при цьому надлишок міжфазної поверхневої енергії. За хімічною будовою ПАР поділяють на іоногенні і неіоногенні, а іоногенні в свою чергу включають аніонні, катіонні і амфолітні (амфотерні). Поділ іоногенних аніоноактивних ПАР подано на рис. 1.3 [7-8].

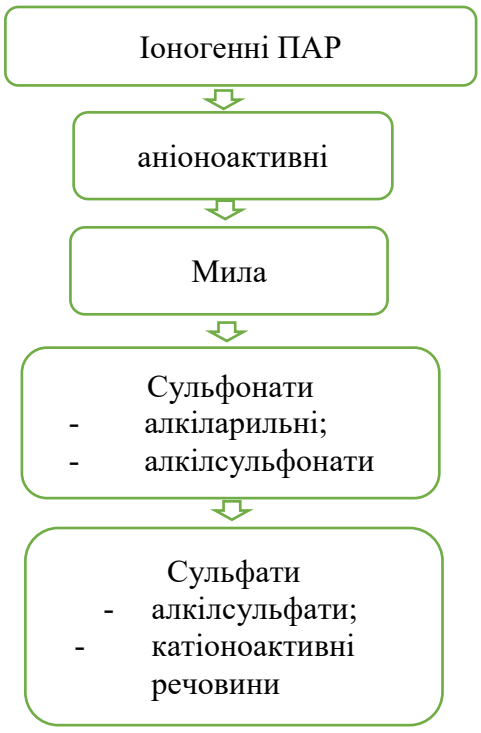

Рис. 1.3. Групування іоногенних ПАР

Мило включає до складу натрієві і калієві солі жирних кислот як важливі мийні речовини. СМЗ містять у складі алкілсульфати, алкілсульфонати, алкіларілсульфонати.

Основні види мийних засобів, це: мила, синтетичні мийні засоби та допоміжні засоби (рис. 1.4) [8-9].

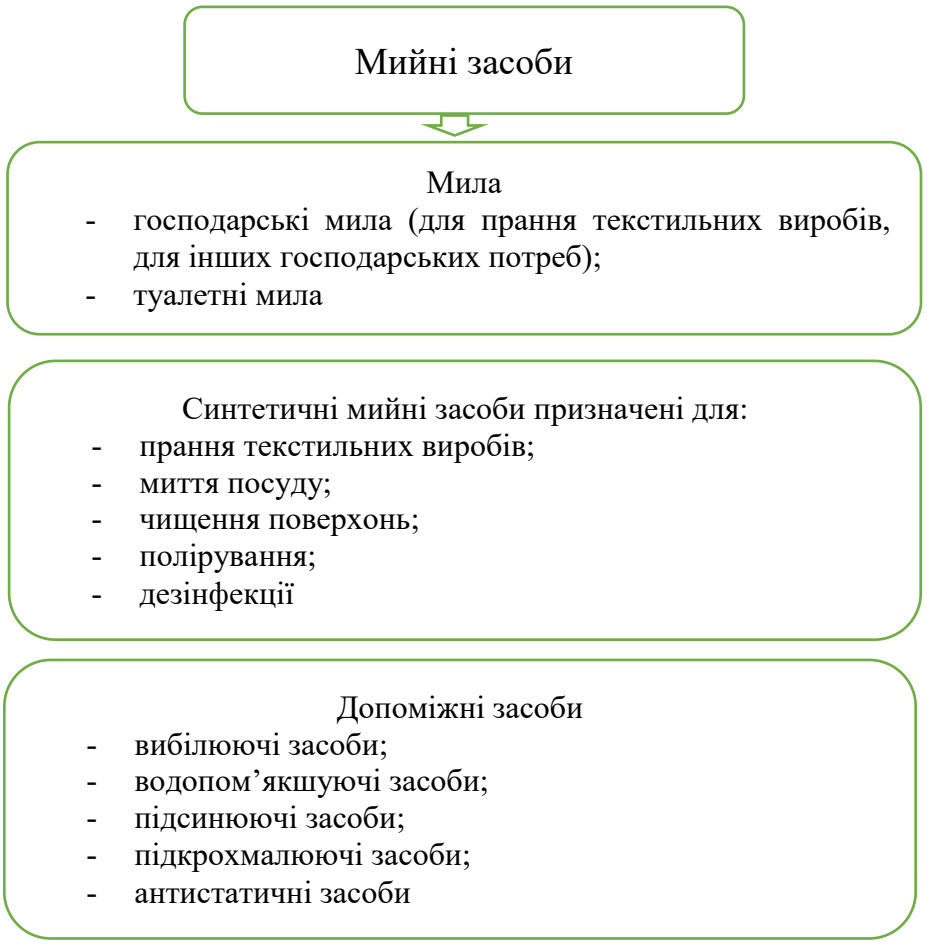

Рис. 1.4. Основні групи мийних засобів

СМЗ, як подано на рис. 1.4, включають за призначенням підгрупи: прання виробів із текстилю, миття посуду, чищення поверхонь, полірування, дезінфекції.

Зупинимось більш детально на мийних засобах для прання (рис. 1.5).

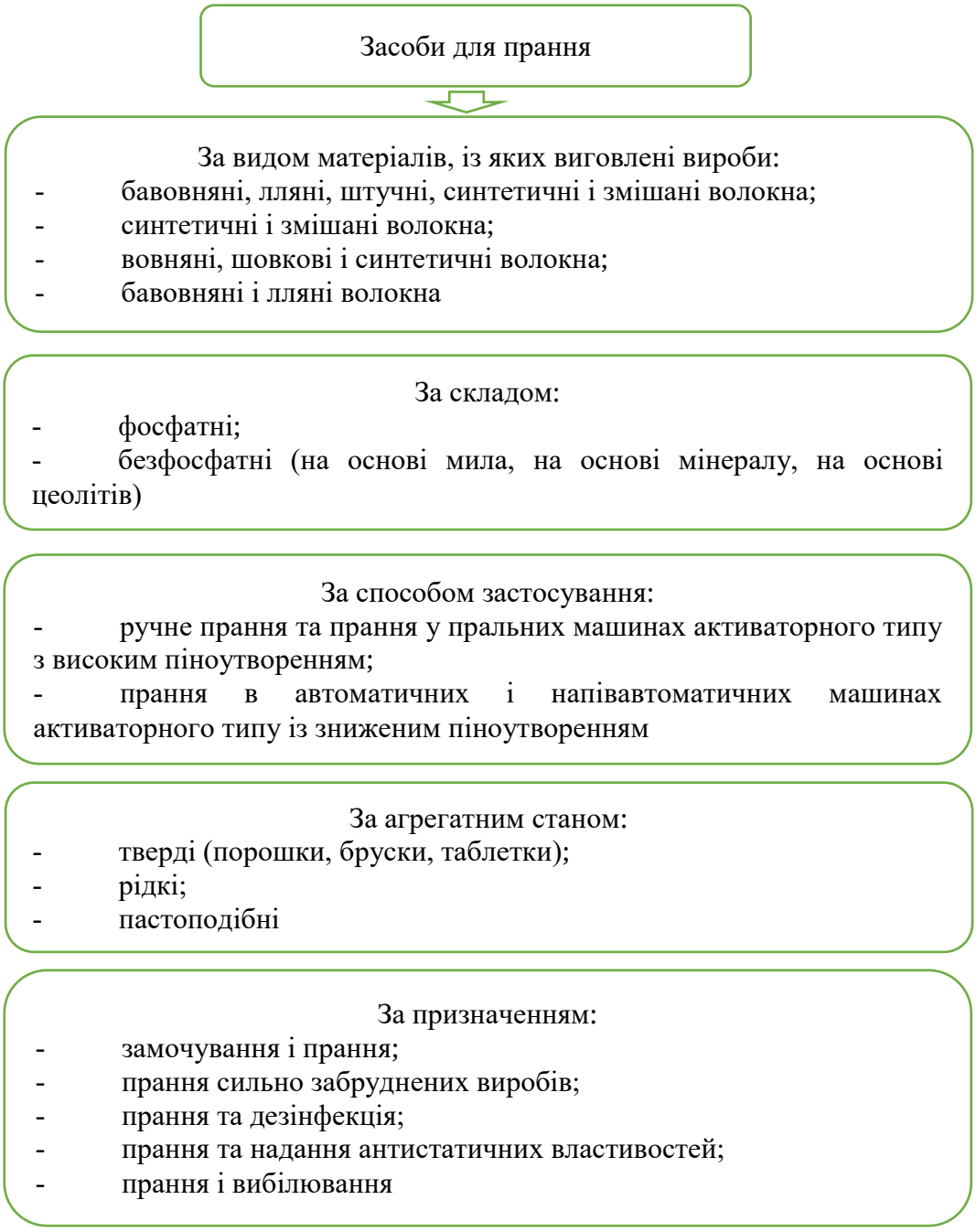

Рис. 1.5. Класифікація мийних засобів для прання

Для здійснення процесу прання СМЗ повинні забезпечувати створення різного середовища, і, відповідно, мийні засоби призначені для прання виробів, виготовлених із бавовняних та лляних волокон, мають pH 10-11,5; засоби для прання виробів із вовни і шовку та хімічних волокон – pH 7-8,5, засоби універсального призначення та засоби для прання грубих і сильно забруднених тканин – pH 9-10.

Допоміжні засоби для прання поділяють за призначенням на: вибілювальні, водопом'якшуючі, підкрохмалюмальні, антистатики, плямовивідні та інші.

Плямовивідні мийні засоби поділяють залежно від характеру забруднень, а саме для видалення плям: жиру, олій, олійних фарб, смол, кремів, вина, соків, крові, ягід, фруктів, трави, чорнила, кави, іржі тощо.

Синтетичні мийні засоби містять поверхнево-активні речовини органічного походження із характерною замочувальною, емульгуючою, пептизуючою, піноутворювальною здатністю. Сукупність цих властивостей зумовлює мийну дію поверхнево-активних речовин, для посилення якої до складу синтетичних мийних засобів додають лужні і нейтральні електроліти, алкілоламіди, карбооксиметилцелюлозу та інші речовини.

1.4. Вимоги Технічного регламенту до якості мийних засобів

Технічний регламент мийних засобів в Україні був затверджений Постановою КМУ від 20.08.2008 р. № 717 та встановив вимоги до мийних засобів і порядку їх використання [10-12].

Вимоги, які подані у Технічному регламенті мийних засобів, поширюють на мийні засоби для:

– прання та чищення, що введені в обіг на території України для потреб споживача;

– замочування, полоскання, підкрохмалювання, апретування або вибілювання виробів із тканин;

– чищення поверхонь, виробів, механізмів, механічних пристроїв, транспортних засобів, інструментів, апаратури;

– додаткове використання у процесі прання.

Для мийного засобу, рівень повного біологічного розкладу ПАР до 60 %, повинен складати 28 днів. Важливою умовою є регламентація рівня первинного біологічного розкладу ПАР (п. 8) у складі мийного засобу до 80 %.

Встановлено обмеження щодо вмісту фосфатів та інших фосфорних сполук у мийних засобах до 0,3 - 0,5 г (п. 10 Технічного регламенту мийних засобів).

Для ефективного використання мийних засобів інформація подана у маркуванні повинна чітко викладеною (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Маркування мийних засобів відповідно до Технічного регламенту

Вимоги до маркування мийних засобів викладені у п. 11 Технічного регламенту. Згідно п. 11 маркування мийних засобів наносять на пакування чи етикетку чітко, із значним терміном придатності.

Протягом терміну придатності мийних засобів виробник гарантує, що вироблена продукція відповідає за споживними властивостями нормативним показникам при дотриманні визначених умов зберігання.

Відповідно до п. 14 Технічного регламенту у маркуванні пакування рідких мийних засобів не повинні використовувати графічне зображення продуктів харчування, зокрема фруктів, якщо таке зображення може ввести в оману споживачів стосовно його застосування.

Після проходження процедури оцінювання відповідності зовнішня поверхня мийного засобу маркується нанесеним знаком відповідності визначеної форми та опису, затвердженими законодавчо.

Українське законодавство щодо мийних засобів запровадило заходи для використання Технічного регламенту мийних засобів (Постанова КМУ № 575 від 02 червня 2021 р.). Для реалізації вимог необхідно оновити національні стандарти методів проведення випробування мийних засобів, гарантувати державний ринковий нагляд та державний контроль продукції [13].

Встановлюються терміни проходження процедури оцінки відповідності усього асортименту мийних засобів вимогам Технічного регламенту. Така процедура повинна проводитись кожні два роки, але якщо відбулись принципові зміни технологічного циклу чи використання сировини із значними відмінностями для виробництва мийних засобів, це є підставою для проведення оцінки відповідності.

Після скасування воєнного стану в Україні встановлять ряд обмежень, які стосуються вмісту фосфатів у мийних засобах (рис. 1.7) [13-14].

Так, вміст фосфору у мийних засобів призначених для прання в побутових пральних машинах обмежений до 0,2 г.

Рис. 1.7. Обмеження вмісту фосфатів у мийних засобах

Для спрощення і пришвидшення процедури оцінки відповідності мийних засобів встановленим вимогам Технічного регламенту у 19 серпня 2023 р. КМУ прийняв постанову, згідно якої було виключено із переліку технічної документації надання висновку санітарно-епідеміологічної експертизи [15].

Мийні засоби вважаються потенційно хімічно небезпечними для споживачів, тому їх використання повинно бути законодавчо врегульоване. Відповідний документ прийнято, проте діяти він почне із середини 2024 р.

1.5. Вимоги до екологічних показників мийних засобів

В Україні постійно зростають вимоги до забезпечення здоров'я споживачів та охорону довкілля від руйнівної дії мийних засобів, що стало підставою до запровадження ряду екологічних стандартів. Проведення екологічної сертифікації стає все більше актуальним і дає повну уяву про досліджувані мийні засоби. Екологічних стандартів на сьогодні запроваджено три, вони гармонізовані з міжнародними документами та стосуються принципів та методів екологічного маркування (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Екологічні стандарти

Аналіз показує, шо ДСТУ ISO 14020:2003 виступає базовим документом та визначає загальні підходи до необхідності використання екологічного маркування та виписує загальну екологічну термінологію. Наявність екологічного маркування передає достовірну, доречну та зрозумілу інформацію про мийний засіб.

Щодо ДСТУ ISO 14021:2016, то останній містить загальні методологічні підходи до перевірки наданих екологічних самодекларацій та методи їх оцінювання. Результати екологічного оцінювання подають у вигляді символів на етикетках.

У ДСТУ ISO 14024:2018 описано принципи розроблення екологічного маркування типу I, показано вибір екологічних критеріїв та функціональних показників для мийних засобів, при проведенні оцінювання переваг мийних засобів протягом життєвого циклу [16].

Проходження процедури екологічної сертифікації засвідчується сертифікатом та знаком екологічного маркування (рис. 1.9).

Рис. 1.9. Знак екологічної сертифікації на мийних засобах

Схема сертифікації та екологічні критерії оцінки екологічних характеристик відображені у сертифікаті. На рис. 1.10 подано схему екологічної сертифікації.

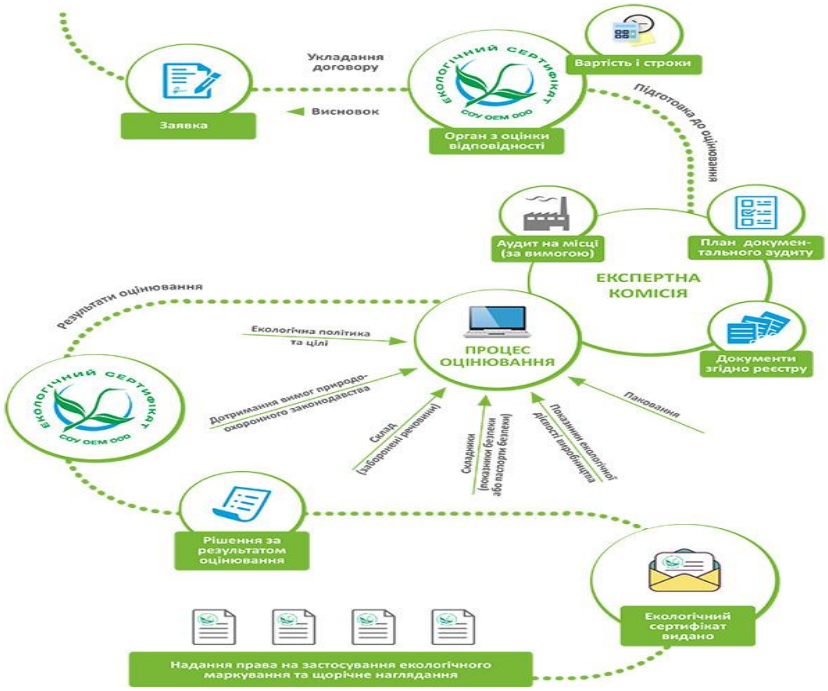

Рис. 1.10. Схема екологічної сертифікації мийних засобів

Замовнику після проходження процедури екологічної сертифікації, яку проводить відповідний національний орган із правом акредитації, видають сертифікат із розміщеним логотипом із зазначеним номером атестату акредитації згідно національного реєстру (рис. 1.11).

Рис. 1.11. Логотип на сертифікаті з екологічного маркування

Запровадження системного підходу до оцінювання мийних засобів за екологічними показниками знайшло відображення у стандарті СОУ ОЕМ 08.002.012.065:2020 “Засоби мийні та засоби для чищення. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу”. Екологічні критерії розглядаються з точки потенційного впливу мийних засобів на здоров’я споживачів та стан довкілля протягом життєвого циклу (рис. 1.12) [17-19].

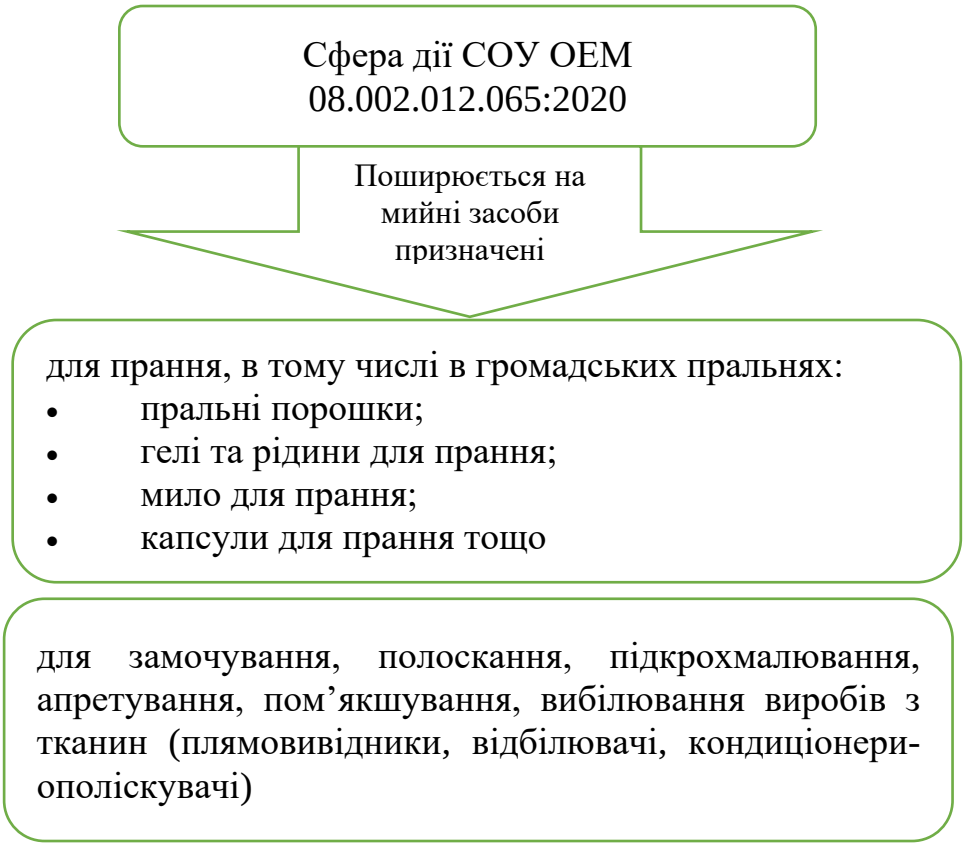

Рис. 1.12. Сфера дії СОУ ОЕМ 08.002.012.065:2020

Мийні засоби розглядаються у різному стані (порошки, гелі, рідини, пасти, бруски, плитки, таблетки, аерозолі).

Вимоги СОУ ОЕМ 08.002.012.065:2020 були гармонізовані відповідно до Європейського законодавства, що показано на рис. 1.13.

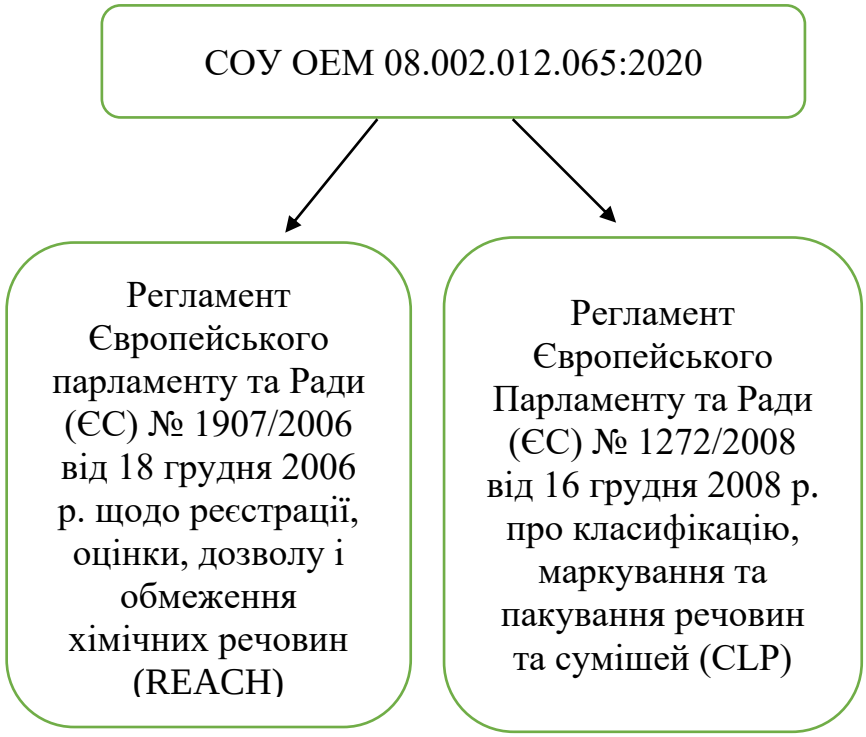

Рис. 1.13. Гармонізація СОУ ОЕМ 08.002.012.065:2020 з Європейським законодавством

Екологічні критерії для мийних засобів після запровадження підлягають постійному перегляду з визначеною періодичністю. Метою такого процесу є забезпечення наступних завдань:

- обмежити у мийних засобах вміст небезпечних для здоров’я споживачів і довкілля хімічних речовин;
- зменшити загальну токсичність мийних засобів;
- покращити ефективність застосування мийних засобів;
- забезпечити використання енергоефективного технологічного процесу виробництва мийних засобів;
- зменшити відходи виробництва та споживання мийних засобів;

- максимально зменшити шкідливий вплив мийних засобів на водні екосистеми.

Оскільки Україна послуговується гармонізованими до вітчизняного законодавства нормативними документами, для вітчизняних виробників діють загальні обмеження щодо вмісту небезпечних речовин та їх властивостей.

Міжнародна система GHS (The Globally Harmonized System of Classification and Labeling of Chemicals) запропонована для заміни окремих схем класифікації та маркування небезпечних матеріалів у всьому світі на універсальну систему, керовану по лінії ООН. Згідно її вимог для всіх небезпечних речовин встановлюють дозвіл на концентрацію у мийному засобі 0,01 %. До небезпечних речовин, визначених за класами та категоріями небезпек, відносять токсичні речовини, канцерогени, алергени, мутагени, які руйнують репродуктивну систему і небезпечні для довкілля.

Використання екологічних критеріїв забороняє наявність таких небезпечних речовин у мийних засобах. Для алергенних консервантів ізотіазолового ряду MIT, BIT, CIT/MIT, встановлюють обмеження на використання, хоча вважаються ефективними.

У мийних засобах вміст фосфору встановлений диференційовано від 0,2 до 1 г/л для різних типів та розраховується враховуючи дозування.

Щодо вмісту ароматизаторів, то його у мийних засобах не обмежують, проте загальною вимогою є відсутність алергенної дії. Наявність синтетичних цеолітів у мийному засобі обмежують до 15 %. У мийних засобах дозволяється використовувати барвники дозволені для харчової промисловості.

Для виробництва мийних засобів та подальшого використання споживачами не дозволяється застосовувати ряд хімічних речовин, які вважаються особливо небезпечними незалежно від концентрації. Такий перелік подано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Перелік особливо небезпечних хімічних речовин, які заборонено використовувати у мийних засобах

№ з/п	Назва хімічної речовини
1	2
1.	Алкілфенолетоксилати та їх похідні
2.	Атранол та хлоратранол
3.	Бензалконіум хлорид
4.	Галаксолід
5.	Діетилентріамінпентаоцтова кислота (DTPA)
6.	Етилендіамінтетраоцтова кислота (EDTA) та її солі
7.	Формальдегід, за винятком домішок формальдегіду у ПАР на основі хімічної поліалкокси до концентрації 0,01 %
8.	Глутаральдегід
9.	Гідроксиізогексил-3-циклогексенкарбоксальдегід
10.	Мікропластик
11.	Наносрібло
12.	Натрій гідроксиметилгліцинат
13.	Нітромускус та поліциклічні мускуси
14.	Фосфати
15.	Перфторовані алкілати
16.	Тоналід
17.	Четвертинні амонієві солі
18.	Реактивні сполуки хлору
19.	Родамін Б
20.	Триклозан та інші хлорорганічні сполуки
21.	3-йод-2-пропініл бутилкарбамат

У ЄС відповідно до Регламенту 1907/2006 (REACH) запроваджено також перелік хімічних речовин, які заплановані до обмеження або повного виведення з ринку для мийних засобів. Це небезпечні речовини, використання яких для мийних засобів переглядається в сторону повної заборони.

Оскільки мийні засоби впливають на довкілля, з метою оцінки їх впливу, передусім, на водні екосистеми як найбільш чутливі, розраховують критичний об’єм розведення засобу згідно встановлених лімітів.

Ефективність мийного засобу, а саме здатність виконувати мийну дію, перевіряють за стандартизованою методикою та порівнюють з еталоном.

1.6. Сертифікація мийних засобів

Оцінка відповідності мийних засобів проводиться згідно ПКМУ № 717 “Про затвердження Технічного регламенту мийних засобів”.

Оскільки мийні засоби у своєму складі містять різні хімічні речовини, відповідно можуть мати вплив на здоров’я людини та довкілля, тому для забезпечення їх безпеки та ефективності необхідна сертифікація згідно із законодавством країни, де їх використовують [20].

За Технічним регламентом не дозволено сертифікувати певні види мийних засобів, зокрема – мило тверде, косметичні засоби (вони сертифікуються за іншим регламентом), поверхнево-активні речовини, які мають дезінфікуючі властивості (їх відносять до медичних виробів і сертифікують за регламентом для них), а також мийні засоби, що містять не більш як 0,2 % ПАР, оскільки вони не несуть значної шкоди довкіллю.

Технічний регламент мийних засобів України включає в себе вимоги до якості та безпечності цих продуктів, що виробляються на території України або імпортуються з-за кордону. Згідно з цим регламентом, виробник мийних засобів або імпортер повинен пройти процедуру сертифікації, щоб довести відповідність своїх продуктів вимогам.

Процес сертифікації відповідності продукції включає в себе

- формування файлу мийного засобу (визначення складу, його передбачувані функції, типи речовин за хімічними складовими, визначення необхідності нанесення попереджувальних символів)
- проведення ряду досліджень та випробувань з метою визначення ступеня та строків біологічного розкладу ПАВ, а також випробування на наявність фосфатів;
- складення опису та інструкції із застосування мийного засобу;
- проведення оцінки відповідності акредитованим органом.

Отримання сертифікату відповідності та декларування відповідності продукції технічному регламенту є обов'язковою процедурою для виробників мийних засобів, які хочуть здійснювати свою діяльність на території України. Без наявності сертифікату відповідності, виробник не може легально продавати свої продукти та реалізовувати їх на ринку.

Також імпортер продукції перед реалізацією їх на ринку має перевірити її відповідність вимогам технічного регламенту та визначити себе як відповідальну особу щодо їх реалізації на українському ринку. В таких умовах сертифікати інших країн використовуються як база для початку процедури сертифікації.

Сертифікація мийних засобів є гарантією якості та безпеки для споживачів. Купуючи сертифіковані мийні засоби, споживач може бути впевнений у тому, що продукт відповідає встановленим вимогам технічного регламенту та не шкодить здоров'ю людини та довкіллю, а також має на етикетці всі попередження щодо його використання.

Процес сертифікації мийних засобів є обов'язковим, і недотримання цього положення може призвести до штрафних санкцій і судових позовів. Окрім того, для українських виробників наявність необхідної технічної документації за українським законодавством значно спрощує подальшу сертифікацію цього продукту в ЄС.

Відповідно до Технічного регламенту передбачено використання 16 модулів оцінки відповідності. Модуль являє собою комплекс уніфікованих процедур оцінки відповідності.

Вибір модулів оцінки відповідності є прерогатива виробника в рамках вимог технічного регламенту.

Процедури оцінки відповідності з використанням модулів оцінки відповідності застосовуються тільки для технічних регламентів, що гармонізовані до європейських директив.

Європейське законодавство з питань технічного регулювання постійно удосконалюється, тому періодично змінюються і редакції технічних

регламентів України, які гармонізовані до відповідних європейських директив чи регламентів.

РОЗДІЛ 2

ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Характеристика об'єктів досліджень

При виконанні кваліфікаційної роботи нами вивчено мийні засоби двох виробників ТзОВ "Демса", м. Львів, вул. Гната Хоткевича, 46/49 та ТОВ "Лінкс Лабораторії" з офісом за адресою м. Львів, вул. Героїв УПА, 80 та виробництвом у м. Стрий, вул. Сколівська, 19-1. Мийні засоби виробники надали для проведення досліджень підприємству ДП "Львівстандартметрологія" з метою підтвердження відповідності нормативним вимогам (табл. 2.1). Для порівняння показників ми використали пральні порошки іноземних виробників, які мають аналогічні характеристики.

Таблиця 2.1

Характеристика об'єктів, обраних для досліджень

№ з/п	Назва мийних засобів	Виробник продукції	Марка і зображення
1	2	3	4
1	Пральний порошок марки торгової марки Dem	ТзОВ "Демса", м. Львів, вул. Гната Хоткевича, 46/49	Універсал Dem, 10 кг
4	Пральний порошок універсальний	ТОВ "Лінкс Лабораторії" ТМ LYNKS м. Стрий, вул. Сколівська, 19	Mountain freshnes, 5 кг

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4
3	Пральний порошок Weiser Reise Megaperls	Henkel, торгова марка, Німеччина	
4	Пральний порошок Persil свіжість від Silan	Республіка Польща	

Для порівняння було обрано пральні порошки Weiser Reise Megaperls та Persil свіжість від Silan.

Пральний порошок марки торгової марки Dem призначений для прання всіх типів тканин, крім виробів з шовку і вовни, має оптимальне піноутворення, містить комплекс ензимів пом'якшувачів води і активаторів, що ефективно усувають бруд навіть при делікатних режимах прання, не містить хлору. Використання мийного засобу можливо для білої і кольорової білизни і не містить хлору.

Пральний порошок універсального типу випускає ТОВ “Лінкс Лабораторії” вітчизняний виробник високоякісної безфосфатної побутової хімії та автокосметики для щоденного прибирання, а також професійних засобів для потреб бізнесу, клінінгових компаній. Підприємство засноване в 2005 р. входить до складу групи компаній Waltech Actiengesellschaft, Ліхтенштейн. Компанія ТОВ “Лінкс Лабораторії” має виробничі потужності та складські приміщення, які знаходяться у м. Стрий (Львівська обл.). Продукція випускається за стандартами міжнародної системи менеджменту якості ISO 9001:2015.

Завод ТОВ “Лінкс Лабораторії” оснащений напівавтоматичними технологічними лініями, які виготовили провідні українські та європейські виробники. На виробничих потужностях виготовляють побутову хімію в широкому асортименті, товари автомобільної хімії та автокосметики, торгової марки EXOL. Значну частку в асортименті займає побутова хімія для прибирання та професійні засоби для роботи клінінгових компаній, HoReCa, промислових підприємств. Підприємство під власною торговою маркою виготовляє мийні засоби сухі, рідкі та кондиціонери для прання.

Універсальний пральний порошок Weiser Reise Megaperls, безфосфатний, органічний, може використовуватись для всіх типів тканин, процес прання може здійснюватися за температури 20°С, рекомендований для прання у пральних машинах будь-якого типу та для ручного прання (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Універсальний пральний порошок Weiser Reise Megaperls

Пральний порошок серії Persil свіжість від Silan, універсального типу, безфосфатний, використовується для машинного та ручного прання всіх типів тканин, за виключенням вовни та шовку. Пральний порошок містить у складі 5-15 % аніонних ПАР, < 5 % неіоногенних ПАР, полікарбоксилатів, фосфонатів, мила, ензимів, віддушок.

2.2. Вимоги нормативних документів до мийних засобів

Дослідження мийних засобів проводили на відповідність чинним стандартам, які подано у табл. 2.2 [21].

Таблиця 2.2

Державні стандарти України, які нормують показники якості мийних засобів

№ з/п	Номер стандарту	Назва
1.	ДСТУ 3126-95	Засоби мийні синтетичні. Терміни та визначення
2.	ДСТУ 2207.0-93	Речовини поверхнево-активні і засоби мийні синтетичні. Методи поділу проби
3.	ДСТУ 2665:2012	Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Метод визначення мийної здатності
4.	ДСТУ 2972:2010	Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування
5.	ДСТУ 7281:2012	Засоби мийні синтетичні. Метод визначення масової частки фосфорнокислих солей
6.	ДСТУ 2161:2010	Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Метод визначання здатності до біологічного розкладання аніонних поверхнево-активних речовин
7.	ДСТУ 2207.1-93	Засоби миючі синтетичні і речовини поверхнево-активні. Методи визначення концентрації водневих іонів
8.	ДСТУ ISO 4312:2005	Речовини поверхнево-активні. Оцінювання окремих видів дій під час прання. Методи аналізу та випробування чистого контрольного зразка бавовняної тканини
9.	ДСТУ 31340:2009	Попереджувальне маркування хімічної продукції. Загальні вимоги
10.	ДСТУ ISO 696:2005	Речовини поверхнево-активні. Визначення піноутворювальної здатності модифікованим методом Росс-Майлса
11.	ДСТУ EN 12728:2008	Речовини поверхнево-активні. Визначення піноутворювальної здатності методом збивання перфорованим диском
12.	ДСТУ ISO 4319:2005	Речовини поверхнево-активні. Засоби мийні для прання тканин. Настанови щодо проведення порівняльних випробувань
13.	ДСТУ 7280:2012	Засоби мийні синтетичні. Метод визначання масової частки поверхнево-активних речовин
14.	ДСТУ 7281:2012	Засоби мийні синтетичні. Метод визначання масової частки фосфорнокислих солей
15.	ДСТУ EN ISO 862:2015	Речовини поверхнево-активні. Словник термінів
16.	ДСТУ 7275:2012	Пакети з полімерних та комбінованих матеріалів. Загальні технічні умови

Для проведення випробування мийних засобів було використано ДСТУ 2972:2010 та Технічний регламент мийних засобів [10, 22].

Показники якості порошків повинні відповідати вимогам та нормам, наведеним у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники якості порошків

№ з/п	Назва показника	Норма	Методи контролю
1	Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Згідно п. 5.1
2.	Мийна здатність, %, не менше ніж	85	Згідно ДСТУ 2665
3.	Хімічна вибілювальна здатність, %, не менше ніж	80	Згідно ДСТУ 2972:2010

За показниками безпеки порошки повинні відповідати вимогам, поданим у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Нормативні значення показників безпеки порошкоподібних мийних засобів

№ з/п	Назва показника	Норма	Методи контролю
1	Показник концентрації водневих іонів, од. pH для прання виробів: • із бавовняних і лляних тканин • із змішаних видів тканин • із вовни, шовку, штучних і синтетичних тканин	 10,5-11,5 9,0-10,7 7,5-9,0	Згідно з ДСТУ 2207.1
2.	Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	Згідно ДСТУ 2207.1 п. Б.1
3.	Масова частка фосфатів, перерахунок на P_2O_5 %, не більше	17,0	Згідно ДСТУ 2207.1
4.	Піноутворювальна здатність: Висота піни, см, не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше	 20,0 0,2	 Згідно Б2 ДСТУ ISO 696:2005

5.	Показник зольності бавовняної тканини після 25 циклів прання, %, не більше	2,0	Згідно ДСТУ ISO 4312
6.	Втрата міцності бавовняної тканини після 25 циклів прання, % не більше	18,0	Згідно ДСТУ ISO 4312
7.	Показник біологічного розкладу ПАР, %, не менше	80	Згідно ДСТУ 2161

Пакування мийного засобу розглядається як забезпечення захисту прального порошку при транспортуванні та зберіганні від можливих пошкоджень, дії атмосферних факторів. Пакувальні матеріали за складом і властивостями під час їх використання повинні зберігати інертність до відношенню до мийного засобу, не вступати з ним у хімічні реакції, що обумовлено вимогами СанПінів. Для пакування порошку використовують пакети полімерні або з комбінованих матеріалів згідно з ДСТУ 7275, полімерні мішки або тару, які пройшли державну санітарно-епідеміологічну експертизу та мають відповідний висновок. Порошок пакують у пакети (споживча тара), пакети пакують у мішки (транспортна тара). Місткість споживчої тари – від 1-5 кг ± 50 г та 10 кг ± 100 г . Загальна вага транспортної тари не повинна перевищувати 30 кг ± 300 г. Пакети повинні бути заварені. Мішки повинні бути прошиті.

Маркування порошків визначали відповідно до п. 4.5 ДСТУ 2972 та за вимогами Технічного регламенту мийних засобів. Маркування наносять на зовнішню поверхню пакування, на етикетку літерами, які не змиваються протягом строку придатності мийного засобу. У маркуванні вказують такі дані:

- назву та торгову марку мийного засобу;
- назву, торгову марку повну адресу та номер телефону виробника мийних засобів, які відповідають за продаж мийного засобу на ринку;
- інформацію щодо складу мийного засобу;

- адресу, електронного адресу та номер телефону, звідки може бути отримано технічний опис інгредієнтів мийного засобу;
- правила та умови використання і спеціальні мийного засобу; призначення порошку;
- масу нетто;
- дату
- виготовлення;
- термін придатності.

Зовнішній вигляд порошків визначають візуально за температури навколишнього середовища (20±2) °С та при денному освітленні.

Інформація, яка стосується складу мийного засобу, наводиться у доступній формі. Вказують вміст фосфатів, фосфонатів, аніонних поверхнево-активних речовин, катіонних поверхнево-активних речовин, вибілювачів на основі кисню та ряду інших речовин масова частка яких складає більше ніж 0,2 % від складу мийного засобу.

Методика визначення масової частки пилу в порошках (Б1) полягає в тому, що у випадку висипання наважки порошку з лійки через похилий жолоб і перехідник у розташовану під ним мішень, пил, який є в порошку, переходить у завислий стан, змінює траєкторію руху і не падає у мішень. Діапазон вимірювання масової частки пилу становить від 0 до 5 %. Для досліджень використовували пристрій, який складається із циліндра (осадова камера для пилу) з перехідником, підставки і мішені, завантажувальної лійки, похилого жолоба, встановленого на віброструшувачі.

Пробу порошку масою 500 г засипали у завантажувальну лійку при встановленому куті нахилу жолоба 25°. Вмикали віброструшувач, відкривали заслінку і одночасно вмикали секундомір. Порошок із завантажувальної лійки проходив через жолоб, потрапляв у перехідник і падав у мішень. Після повного висипання залишок порошку у лійці, жолобі і перехіднику змітали у мішень.

Масову частку пилу у порошку А у % розраховували за формулою:

$$A = \frac{(m_2 - m_1)}{500} \cdot 100, \qquad (2.1)$$

де m_1 – маса поліетиленової плівки, г;

m_2 – маса поліетиленової плівки з пилом, г;

500 – маса наважки випробуваного порошку, г.

За результат випробування брали середнє арифметичне двох паралельних визначень, відносне значення розбіжності між якими не повинно перевищувати значення допустимої розбіжності, що дорівнює 0,4 %.

Для досліджень використовують пральну машину, секундомір, ваги лабораторні, тканини бавовняні.

До середини завантажувального люка пральної машини вертикально прикріплена градуйована шкала від 0 см до 25 см із значенням поділки 1 см для фіксації висоту піни.

Шкалу закріпили таким чином щоб нульова поділка співпадала з нижнім рівнем завантажувального люка. У машину завантажували білизну і засипали порошок і проводили прання.

Спостерігали за піноутворенням. Висоту піни починали визначали з моменту обертання барабана. У момент зупинки прального барабана вмикали секундомір і через 5 с фіксували за вимірювальною шкалою висоту піни.

За результат випробування беруть максимальний показник висоти піни, який повторюється протягом усього циклу прання не менше двох разів.

Для визначення вмісту фосфатів використали ДСТУ 7281:2012 Засоби мийні синтетичні. Метод визначання масової частки фосфорнокислих солей.

Паралельно використали експрес-методи для визначення рівень фосфату в рідинах та продуктах рівень фосфату в рідинах та продуктах.

Використання тестових смужок JTP J-QUANT Phosphate 500 дозволяє протягом нетривалого часу надійно визначати вміст фосфату в рідинах та продуктах харчування до 500 ppm. Застосування смужок дає достовірні результати протягом 90 секунд після відбору проб мийних засобів [23-24].

Застосування фосфатів практикується у ряді галузей, а саме: при виробництві мийних засобів, отриманні фосфорних добрив для сільського господарства, у медичній галузі. Фосфати дозволяється використовувати як домішки у харчовій промисловості з метою отримання привабливого вигляду м’ясо-молочних і рибних продуктів.

У випадку порушення норми використання фосфатів для продуктів харчування із вмістом відповідних домішок наноситься шкода здоров’ю споживачів та великі ймовірність виникнення захворювань.

Тестові смужки для визначення наявності та вмісту фосфатів мають широкий спектр застосування. Так, їх використовують для контролю вмісту фосфатів у мийних засобах, вимірювання іонів ортофосфату в стічних водах, пробах ґрунту і добривах.

До переваг JTP J-QUANT Phosphate 500 слід віднести швидке отримання результату протягом 90 секунд, що зручно у використанні, не вимагає наявності спеціального лабораторного обладнання, економічно обгрунтоване.

До використання тестових смужок J-QUANT Phosphate 500 їх потрібно помістити в тестовий зразок на 2 секунди, струсити смужки для видалення надлишків рідини. Через 90 секунд використання для визначення концентрації фосфатів зміна кольору тестової смужки порівнюють із кольором на флаконі для зберігання.

Пральні порошки зберігають у сухих, закритих, вентильованих приміщеннях за температури не нижче ніж мінус 5°С із показником відносної вологості повітря 75 %. Тара повинна бути щільно закритою, а при наявності нагрівальних приладів відстань до них не менше 1 метра. Не дозволяється попадання на мийний засіб прямих променів світла. Для мийних засобів важливо дотримуватись правила товарного сусідства, щоб уникнути впливу інших речовин на показники якості. Під час зберігання мішки з мийними засобами складають штабелями висотою не більше ніж 2 м та залишають проходи між рядами.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДП “ЛЬВІВСТАНДАРТМЕТРОЛОГІЯ” ТА ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ МИЙНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Характеристика діяльності підприємства ДП “Львівстандартметрологія”

Підприємство ДП “Львівстандартметрологія”, за матеріалами якого виконувалась кваліфікаційна робота, знаходиться у м. Львів, вул. Князя Романа, 38 (рис. 3.1) [25].

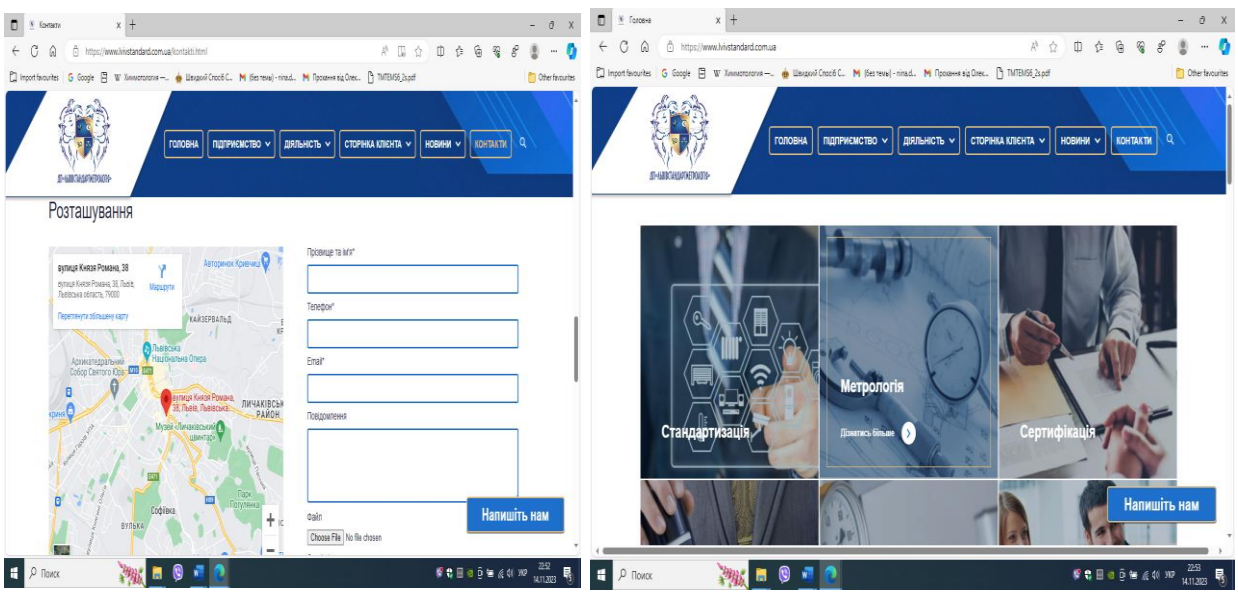

Рис. 3.1. Сторінки сайту ДП “Львівстандартметрологія”

Державне підприємство "Львівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації" (ДП "Львівстандартметрологія") підпорядковане Міністерству економіки України та має відділення у м. Дрогобичі та м. Червоноградi.

ДП “Львівстандартметрологія” має впроваджену та функціонуючу систему управління якістю із надання послуг та підтвердження відповідності. Система відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001 і є сертифікованою.

ДП “Львівстандартметрологія” здійснює діяльність відповідно до статуту, який змінювався починаючи із 2013 р. п’ять разів. На сьогодні це статут від 28 листопада 2022 р.

ДП “Львівстандартметрологія” визначило основні засади своєї діяльності, зазначило якою є мета та у чому полягає основна місія (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Основні засади діяльності ДП “Львівстандартметрологія”

ДП “Львівстандартметрологія” визначило цілі, які сприяють проведенню робіт, виконанню замовлень, забезпеченню функціонування структури.

ДП “Львівстандартметрологія” проводить низку робіт, серед яких важливе місце займають метрологічні вимірювання, забезпечення точності і достовірності, використання нормативної бази, необхідної для проведення усіх видів робіт для підприємств – замовників. На рис. 3.3 представлено цілі ДП “Львівстандартметрологія”.

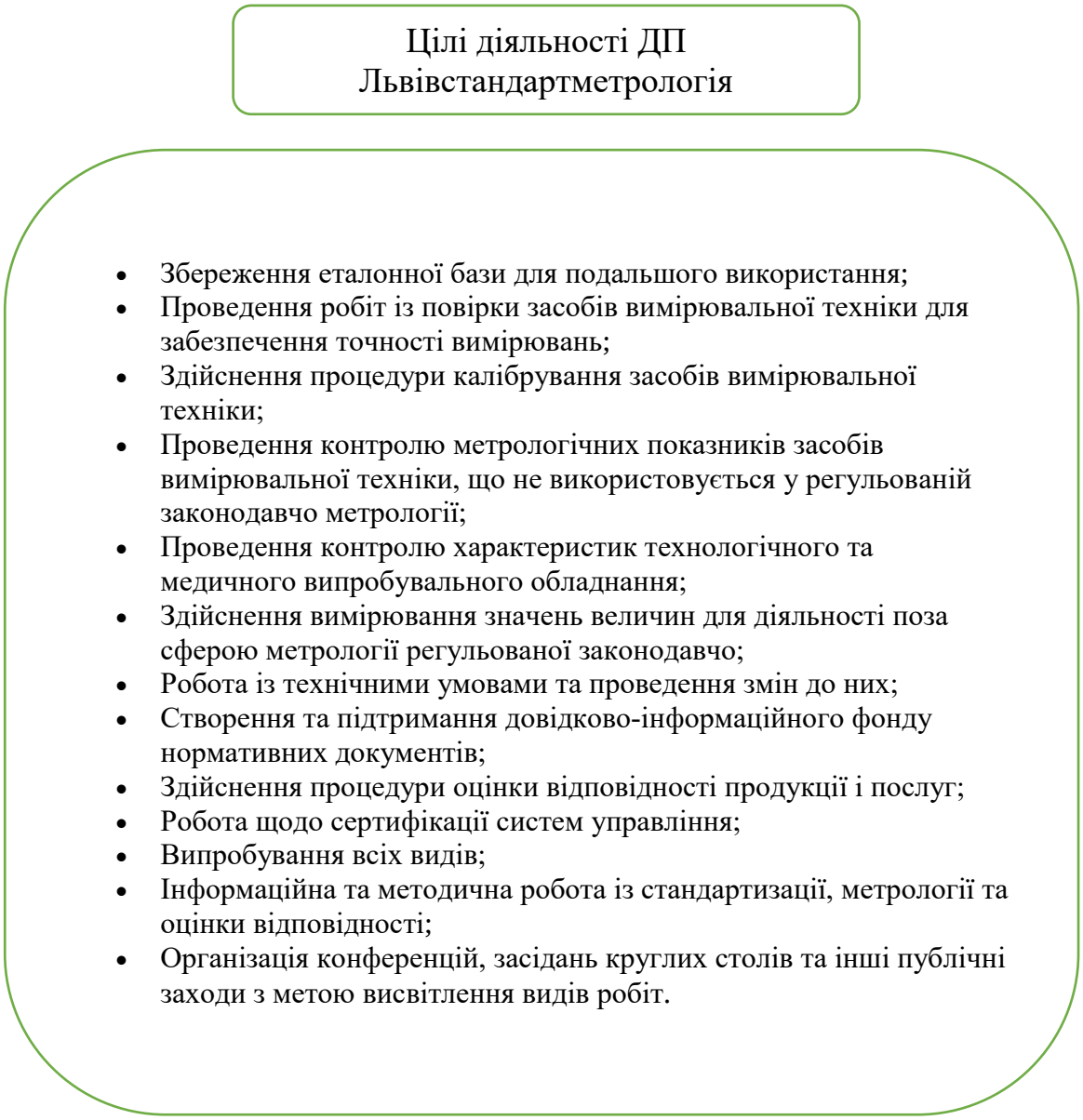

Рис. 3.3. Цілі діяльності ДП “Львівстандартметрологія”

Діяльність ДП “Львівстандартметрологія” забезпечуються також контактами з службами та організаціями, такими як: Національний науковий центр “Інститут метрології”, ДП “УкрНДНЦ”, ДП “УкрНДНЦ”, ДП НДІ “Система”, ДП “Укрметртестстандарт” [25].

Сформованою є структура управління ДП “Львівстандартметрологія”, яка протягом останніх років вдосконалювалась (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Структура ДП “Львівстандартметрологія”

Структура організації ДП “Львівстандартметрологія” буде змінюватись, оскільки відбувається реорганізація окремих підрозділів.

Для забезпечення діяльності ДП “Львівстандартметрологія” проводяться роботи щодо із комплектування, підбору нормативних документів, їх оновлення, тиражування у разі потреби із відповідною позначкою щодо можливості офіційного використання. Підприємство

розробляє та реєструє на замовлення технічні умови, які мають підвищені вимоги до продукції або при відсутності державних стандартів їх замінюють.

Для підприємств і установ західного регіону важливою є консультативна допомога зі сторони ДП “Львівстандартметрологія”, видання методичних матеріалів та можливість використання скомплектованого фонду нормативних матеріалів.

Метрологічна складова робіт ДП “Львівстандартметрологія” забезпечує реалізацію Закону України “Про метрологію та метрологічну діяльність” (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Види робіт із метрології, які виконує ДП “Львівстандартметрологія”

Метрологічні роботи проводяться працівниками відповідних відділів повірки та калібрування.

ДП “Львівстандартметрологія” проводить роботи із сертифікації (рис. 3.6).

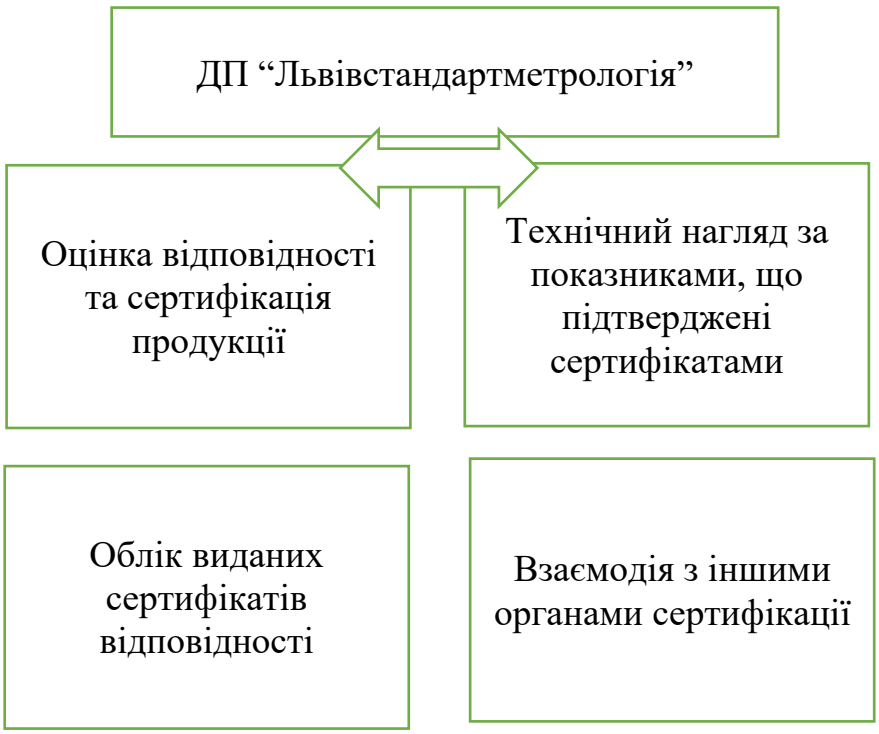

Рис. 3.6. Напрямки проведення робіт із сертифікації оцінки відповідності ДП “Львівстандартметрологія”

Окремі підрозділи ДП “Львівстандартметрологія” проводять сертифікацію визначених видів продукції та послуг .

До основних переваг проведення сертифікації продукції є своєчасне інформування споживача про стан продукції, а також підвищення престижу підприємства та його конкурентоздатності.

При позитивному вирішенні випробування видається сертифікат відповідності, який засвідчує відповідність продукції вимогам нормативного документу.

ДП “Львівстандартметрологія” пропонує декілька схем видачі сертифікатів, що подано на рис. 3.7.

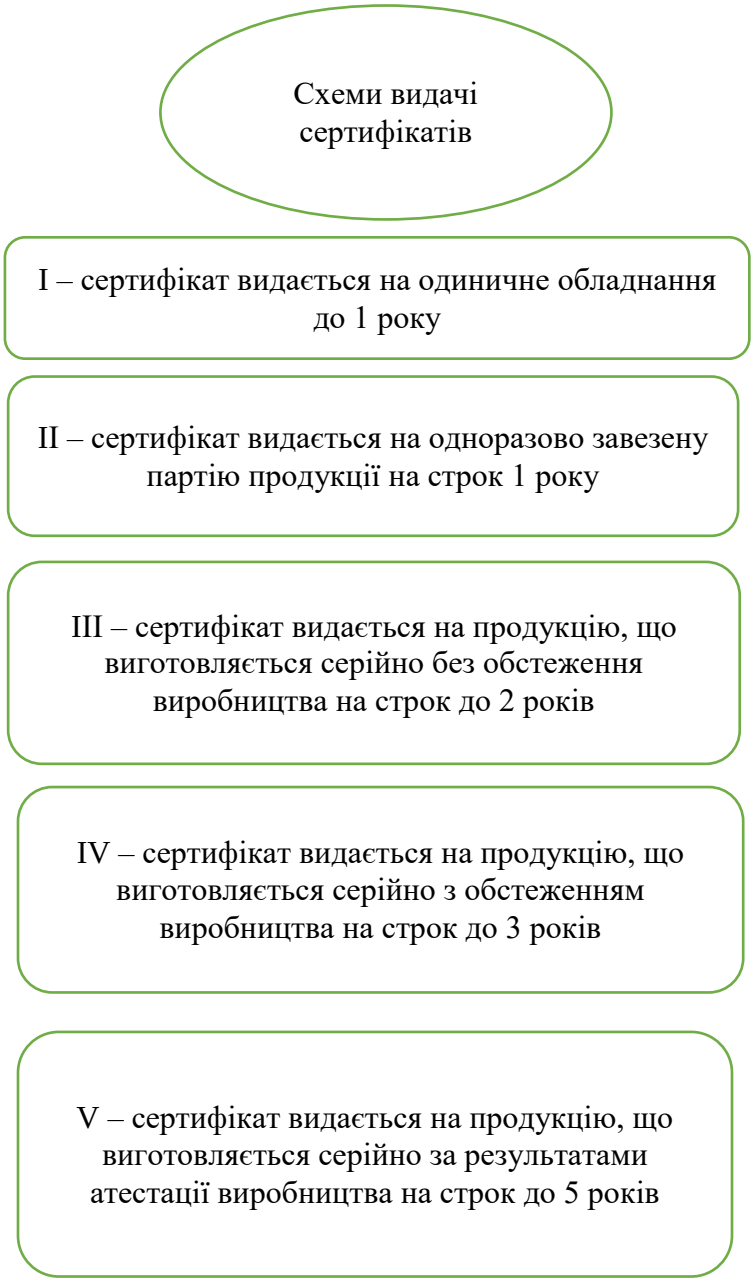

Рис. 3.7. Схеми видачі сертифікатів, які використовує ДП “Львівстандартметрологія”

ДП “Львівстандартметрологія” є органом із сертифікації продукції і акредитоване Національним агентством з акредитації України. Був виданий атестат акредитації № 10210 від 07.12.2020 р. та визначена сфера акредитації на відповідність вимогам Технічних регламентів (рис. 3.8).

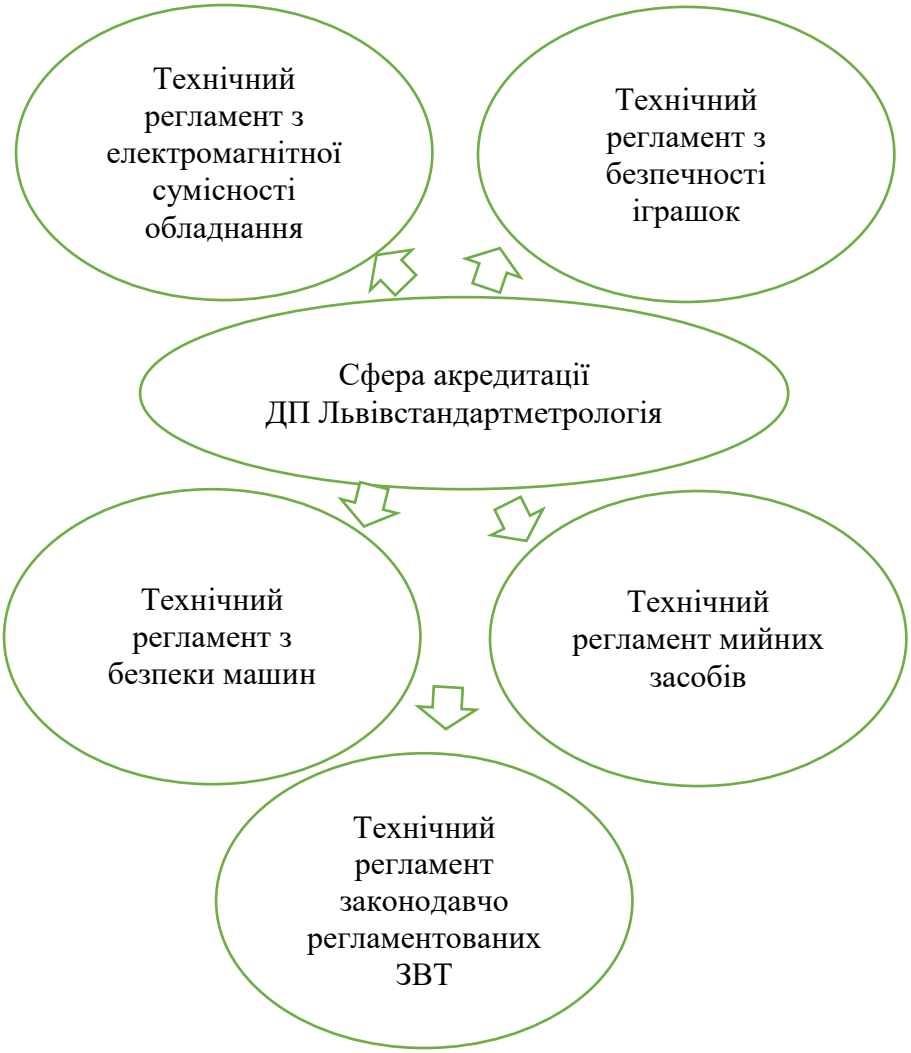

Рис. 3.8. Технічні регламенти на відповідність яким акредитовано ДП “Львівстандартметрологія”

Для мийних засобів проведена акредитація для оцінки відповідності Технічному регламенту мийних засобів згідно Постанови КМУ від 20.08.2008 р. № 717 із змінами та доповненнями. Визначено модулі оцінки відповідності А1 та F1 додатків до Технічного регламенту [10, 25].

Вимоги випробувань визначено для груп мийних засобів призначених для:

- прання або очищення, введених в обіг на території України для потреб споживача;

- замочування, полоскання, підкрохмалювання, апретування, пом’якшення або вибілювання виробів із тканин;
- очищення поверхонь, матеріалів, виробів, механізмів, механічних пристроїв, транспортних засобів та допоміжного обладнання, апаратури.

Оцінювання мийних засобів проводиться на відповідність пп. 7-17 Технічного регламенту мийних засобів.

ДП “Львівстандартметрологія” виконує роботи як Орган сертифікації системи управління (ОССУ), яка включає:

- систему управління якістю;
- систему екологічного управління;
- систему управління охороною здоров’я та безпекою праці;
- систему управління безпечністю харчових продуктів

Систему управління якістю (СУЯ) підприємства будують враховуючи визначальну ціль, спрямовану на організацію діяльності з контролем усіх технічних, адміністративних та людських чинників, що впливають на якість продукції і послуг. Запровадження систем управління якістю покликане забезпечити виявлення, скорочення, усунення, а передусім запобігти випуску неякісних виробів.

3.2. Характеристика випробувальної лабораторії ДП “Львівстандартметрологія”

ДП “Львівстандартметрологія” акредитувало випробувальну лабораторію по лінії Національного агентства з акредитації України на технічну компетентність та незалежність. Атестат акредитації № 20586 від 20.04.2023 р. визначає сферу акредитації та вимоги до лабораторії за ДСТУ ISO/IEC 17025 [26, 27].

Акредитація здійснена відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 “Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій”.

ДСТУ EN ISO/IEC 17025 визначає загальні вимоги до компетентності, неупередженості та роботу лабораторії. Підтверджена компетентність акредитованої лабораторії на проведення досліджень дає змогу замовникам отримувати достовірні результати експертної оцінки із використанням відповідних схем.

Випробувальна лабораторія обладнана сучасними приладами, які необхідні для проведення досліджень. Засоби вимірювання, еталони, довідкові дані, реактиви, витратні матеріали, допоміжні пристрої, все це допомагає якісно провести роботи.

Порядок проведення випробувань наведено на рис. 3.9.

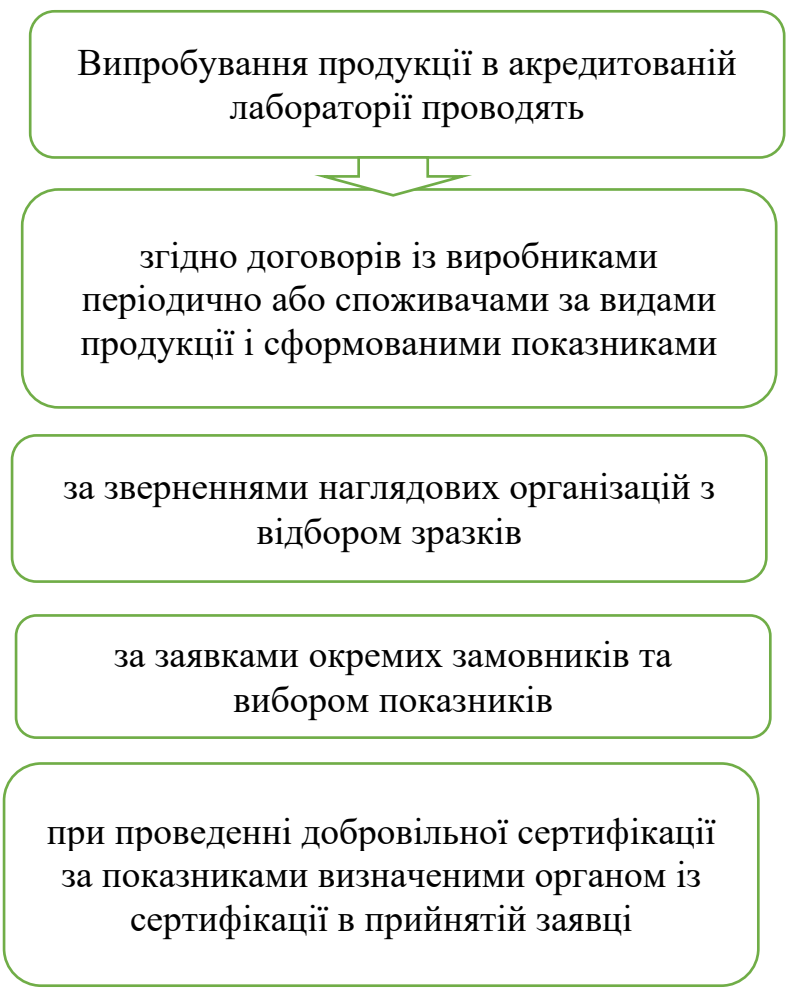

Рис. 3.9. Випробування зразків продукції у випробувальній лабораторії ДП “Львівстандартметрологія”

Дослідження в лабораторії проводять на відповідність національним стандартам гармонізованим з відповідними міжнародними. Обладнання лабораторії, що використовують для вимірювання, повинно забезпечувати точність вимірювання та невизначеність вимірювання, необхідні для отримання достовірного результату. Конфіденційність полягає у доведенні результатів досліджень лише до замовника.

Результати досліджень визнають на європейському рівні, оскільки укладена угода про взаємне визнання International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) та Національного агентства з акредитації України (НААУ) від 4 вересня 2014 р.

Участь працівників лабораторії у національних програмах із професійного тестування лабораторій та порівняння результатів випробувань забезпечують необхідний рівень кваліфікації.

Випробування проводяться безпосередньо у випробувальній лабораторії ДП “Львівстандартметрології” та за необхідності здійснюється виїзд до підприємства замовника.

У розпорядженні випробувальної лабораторії є необхідні засоби, за рахунок яких забезпечується обслуговування об’єктів випробування чи калібрування та інтереси замовника та лабораторії, а саме: транспортування, отримання, поводження, захист, зберігання, утримання та утилізація або повернення.

3.3. Випробування мийних засобів на відповідність вимогам Технічного регламенту мийних засобів у акредитованій лабораторії

Оцінку відповідності мийних засобів проводить акредитована лабораторія ДП “Львівстандартметрології” як орган з оцінки відповідності на відповідність вимогам Технічного регламенту мийних засобів, що знаходиться у м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26 (рис. 3.10).

Рис. 3.10. Акредитована лабораторія із випробування мийних засобів, вул. Софії Яблонської, 26

Випробуванню підлягають мийні засоби, які вироблені в Україні або ввезені на її територію та згідно представлених документів відповідають нормам стандартів України.

Порядок проведення робіт з оцінювання відповідності мийних засобів включає наступні етапи:

- розгляд заявки на проведення оцінювання відповідності мийних засобів;
- підготовка мийних засобів до оцінювання;
- оцінювання мийних засобів на відповідність встановленим вимогам з оформленням висновку;
- аналізування отриманих даних;
- рішення про можливість (неможливість) видачі сертифікату відповідності;
- видача висновку за результатами експертизи документів;
- видачу сертифіката відповідності та занесення сертифікованих мийних засобів до реєстру системи сертифікації.

Процес здійснення оцінки відповідності мийних засобів передбачає проведення процедури відповідно до обраного виробником модуля:

- A1 (проводиться процедура внутрішнього контролю виробництва та здійснюється контроль випробувальних операцій);
- F1 (за результатами перевірки фіксують відповідність мийних засобів).

При підготовці до проведення досліджень виробник мийних засобів надає органу із сертифікації відповідну документацію (рис. 3.11).

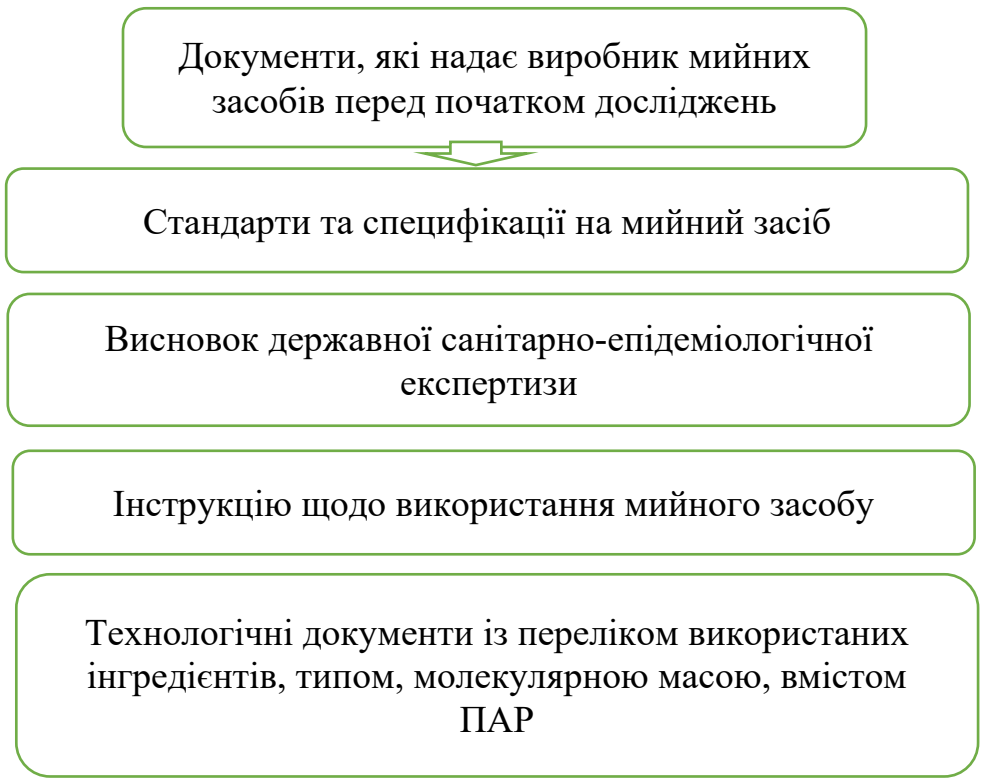

Рис. 3.11. Документація надана виробником мийних засобів для початку досліджень

Орган із сертифікації аналізує подані документи і приймає рішення щодо початку досліджень мийних засобів.

3.4. Результати оцінки якості мийних засобів

Виконуючи кваліфікаційну роботу згідно із завданням було вивчено зразки мийних засобів, чинні нормативні документи, які визначають їх якість, проведено дослідження показників якості.

Протоколи досліджень № 1-4 представляють отримані результати досліджень представлено у відповідних протоколах досліджень. Представлено також зведені дані у табл. 3.1.

Зразки мийних засобів випробовували на відповідність вимогам ДСТУ 2972:2010 в акредитованій випробувальній лабораторії. Після проведення досліджень отримані дані засвідчують дотримання виробником вимог нормативних документів та Технічного регламенту [10, 22].

Картка дослідження зразку № 1

Назва виробу: Пральний порошок марки торгової марки Універсал Dem

Виробник: ТзОВ “Демса”, м. Львів, вул. Гната Хоткевича, 46/49.

Місце відбору зразків: ТзОВ “Демса”, 7.06.2023 р.

Місце проведення досліджень: випробувальна лабораторія м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26

Дослідження проводилось відповідно до ДСТУ 2972:2010 “Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування, ДСТУ 2665:2012

Результати дослідження

Назва показника	Характеристика згідно вимог ДСТУ 2972:2010	Результати дослідження	Відповідність нормативній документації
Пакування	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Відповідає
Маркування	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Відповідає
Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Порошок	Відповідає
Мийна здатність, % не менше ніж	85	86	Відповідає
Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	2,1	Відповідає
Піноутворювальна здатність: Висота піни, см не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше ніж	 20,0 0,2	 15,0 0,1	Відповідає

Висновок про якість: Досліджуваний зразок прального порошку за органолептичними та фізико-хімічними показниками відповідає вимогам ДСТУ 2972:2010

Картка дослідження зразку № 2

Назва виробу: Пральний порошок універсальний марки Mountain freshnes, 5 кг

Виробник: ТОВ “Лінкс Лабораторії” ТМ LYNKS м. Стрий, вул. Сколівська, 19

Місце відбору зразків: ТОВ “Лінкс Лабораторії”, 8.06.2023 р.

Місце проведення досліджень: випробувальна лабораторія м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26

Дослідження проводилось відповідно до ДСТУ 2972:2010 “Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування”, ДСТУ 2665:2012,

Результати дослідження

Назва показника	Характеристика згідно вимог ДСТУ 2972:2010	Результати дослідження	Відповідність нормативній документації
Пакування	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Відповідає
Маркування	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Відповідає
Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Порошок	Відповідає
Мийна здатність, % не менше ніж	85	86	Відповідає
Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	2,1	Відповідає
Піноутворювальна здатність: Висота піни, см не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше ніж	 20,0 0,2	 15,0 0,1	Відповідає

Висновок про якість: Досліджуваний зразок прального порошку за органолептичними та фізико-хімічними показниками відповідає вимогам ДСТУ 2972:2010

Картка дослідження зразку № 3

Назва виробу: Пральний порошок Weiser Reise Megaperls Пральний
Виробник: Henkel, торгова марка, Німеччина.
Місце відбору зразків: магазин, 6.06.2023 р.
Місце проведення досліджень: випробувальна лабораторія м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26
Дослідження проводилось відповідно до ДСТУ 2972:2010 “Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування”, ДСТУ 2665:2012

Результати дослідження

Назва показника	Характеристика згідно вимог ДСТУ 2972:2010	Результати дослідження	Відповідність нормативній документації
Пакування	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Відповідає
Маркування	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Відповідає
Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Порошок	Відповідає
Мийна здатність, % не менше ніж	85	86	Відповідає
Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	2,3	Відповідає
Піноутворювальна здатність: Висота піни, см не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше ніж	 20,0 0,2	 14,0 0,1	Відповідає

Висновок про якість: Досліджуваний зразок прального порошку за органолептичними та фізико-хімічними показниками відповідає вимогам ДСТУ 2972:2010

Картка дослідження зразку № 4

Назва виробу: Пральний порошок Persil свіжість від Silan
Виробник: Республіка Польща.
Місце відбору зразків: ТзОВ “Демса”, 7.06.2023 р.
Місце проведення досліджень: випробувальна лабораторія м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26
Дослідження проводилось відповідно до ДСТУ 2972:2010 “Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування”, ДСТУ 2665:2012

Результати дослідження

Назва показника	Характеристика згідно вимог ДСТУ 2972:2010	Результати дослідження	Відповідність нормативній документації
Пакування	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Відповідає
Маркування	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються	Відповідає
Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Порошок	Відповідає
Мийна здатність, % не менше ніж	85	86	Відповідає
Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	2,0	Відповідає
Піноутворювальна здатність: Висота піни, см не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше ніж	 20,0 0,2	 14,0 0,1	Відповідає

Висновок про якість: Досліджуваний зразок прального порошку за органолептичними та фізико-хімічними показниками відповідає вимогам ДСТУ 2972:2010

Таблиця 3.1

Результати досліджень пральних порошків

Показник якості	Характеристика згідно вимог ДСТУ 2972:2010	Характеристика пральних порошків висновок про відповідність			
		Пральний порошок марки торгової марки Універсал Dem 	Пральний порошок універсальний марки Mountain freshnes, 5 кг 	Пральний порошок Weiser Reise Megaperls 	Пральний порошок Persil свіжість від Silan
1	2	3		4	
Пакування	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок Відповідає	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок Відповідає	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок Відповідає	Полімерний мішок виготовлений з рукавної плівки, має рівномірний, добре заварений шов без тріщин і пропалених місць шириною 4±2 мм, без злипання внутрішніх поверхонь, має напис і малюнок Відповідає
Маркування	Маркування наноситься на зовнішню поверхню пакування чи етикетку напису чіткими літерами, що не змиваються протягом строку придатності такого засобу	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються Відповідає	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються Відповідає	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються Відповідає	Маркування нанесене на зовнішню поверхню пакування на етикетку розбірливими літерами, які не змиваються Відповідає

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6
Зовнішній вигляд	Гранули або порошок	Порошок	Порошок	Порошок	Порошок
Мийна здатність, % не менше ніж	85	86 Відповідає	86 Відповідає	86 Відповідає	86 Відповідає
Масова частка пилу, % не більше ніж	3,0	2,1 Відповідає	2,1 Відповідає	2,3 Відповідає	2,0 Відповідає
Піноутворювальна здатність: Висота піни, см не більше ніж або стійкість піни, одиниць, не більше ніж	 20,0 0,2	 15,0 0,1 Відповідає	 15,0 0,1 Відповідає	 14,0 0,1 Відповідає	 14,0 0,1 Відповідає

РОЗДІЛ 4

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТА ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Митний контроль мийних засобів

Митний кодекс України є основним документом, який визначає порядок проходження та особливості митних формальностей. Пакет заходів, які проводяться митними органами у межах їх повноважень для забезпечення дотримання чинного митного законодавства входить до поняття митний контроль. Митний контроль проводять виключно представники митних органів відповідно до Митного кодексу України та інших законодавчих документів. У статті 318 (частина перша-третя) Митного кодексу сформовано вимоги до процедури митного контролю та загальні принципи здійснення митного контролю [28-31].

Основні форми митного контролю мийних засобів наведено на рис. 4.1.

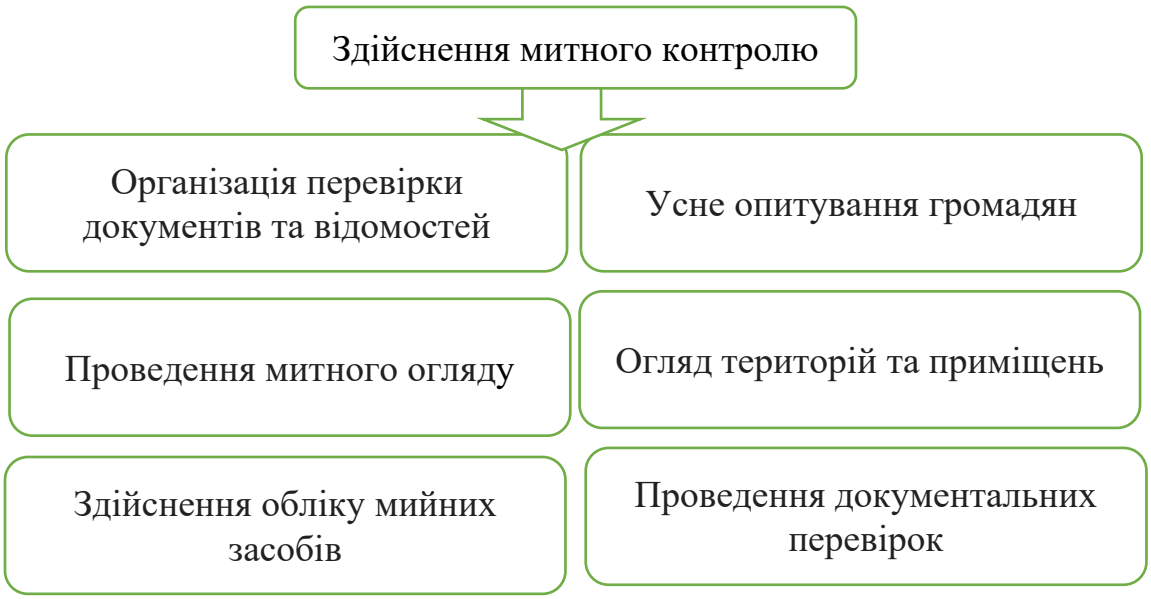

Рис. 4.1. Основні форми проведення контролю митними органами

Працівники митних органів, керуючись положеннями Митного кодексу України (стаття 335), при переміщенні мийних засобів через митний кордон України різними видами транспорту здійснюють перевірку представленої документації.

Мета, яка може бути висунена для проведення митного огляду наведена на рис. 4.2 [31].

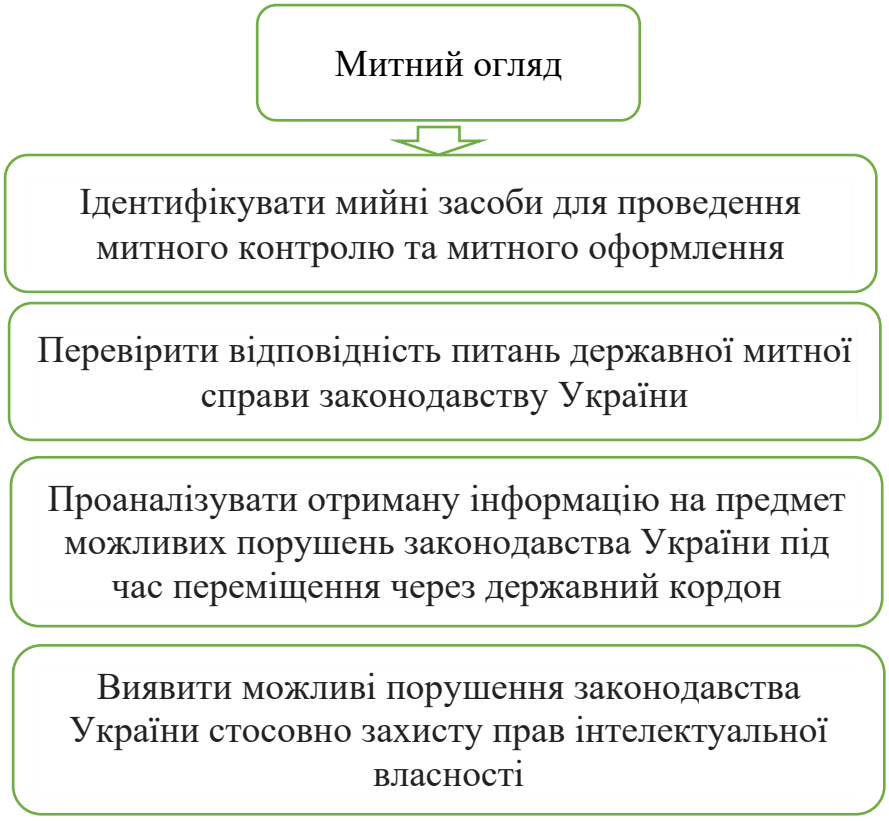

Рис. 4.2. Мета проведення митного огляду

Для проведення митного контролю при перетині державного кордону створюють спеціальні зони, розміщені у пунктах пропуску, на територіях портів, аеропортів, вокзалів, підприємств, митних складів тощо [32].

Згідно постанови КМУ від 11 серпня 2023 р. № 852 митні органи не проводять державний контроль мийних засобів до припинення або скасування воєнного стану в Україні та не перевіряють наявність декларації про відповідність [33].

Для проведення митного контролю подають пакет документів, що подано на рис. 4.3.

Рис. 4.3. Документи, які подають при проведенні митного контролю

У разі необхідності до цих документів можуть бути додані інші, які дають додаткові відомості про мийні засоби (документи, що підтверджують дотримання заходів нетарифного регулювання ЗЕД, проведення антидемпінгових процедур).

4.2. Митне оформлення мийних засобів

Митне оформлення товарів на експорт відбувається згідно зі статтею 247 "Митного кодексу України". Цей процес може відбуватися цілодобово на пунктах пропуску через державну митницю або протягом робочого дня відповідно до місцеперебування відповідних підрозділів митних органів [28, 34].

Процедура митного оформлення мийних засобів включає ряд кроків, які проводять відповідно до вимог чинного законодавства.

Підприємствам потрібно включити митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в статут та обрати надійного постачальника мийних засобів, які мають бути імпортовані до України.

При міжнародній торгівлі мийними засобами укладають відповідні контракти із постачальниками та визначають умови їх виконання.

Імпортер мийних засобів повинен отримати акредитацію та отримати обліковий номер у митному органі, де планується проведення оформлення мита.

Важливим кроком у процедурі розмитнення – присвоєння імпортованим мийним засобам коду УКТЗЕД. Він визначається згідно із Законом України Про митний тариф України № 2697-IX від 19.10.2022 р. [35].

Код визначає, які документи необхідно подати, а також розмір зборів та податків, які мають бути сплачені державі. Своєчасне представлення відповідних документів та сплата митних зборів сприяє спрощенню та прискоренню процесу митного оформлення імпорту.

Документи для митного оформлення імпорту мийних засобів наведені на рис. 4.4.

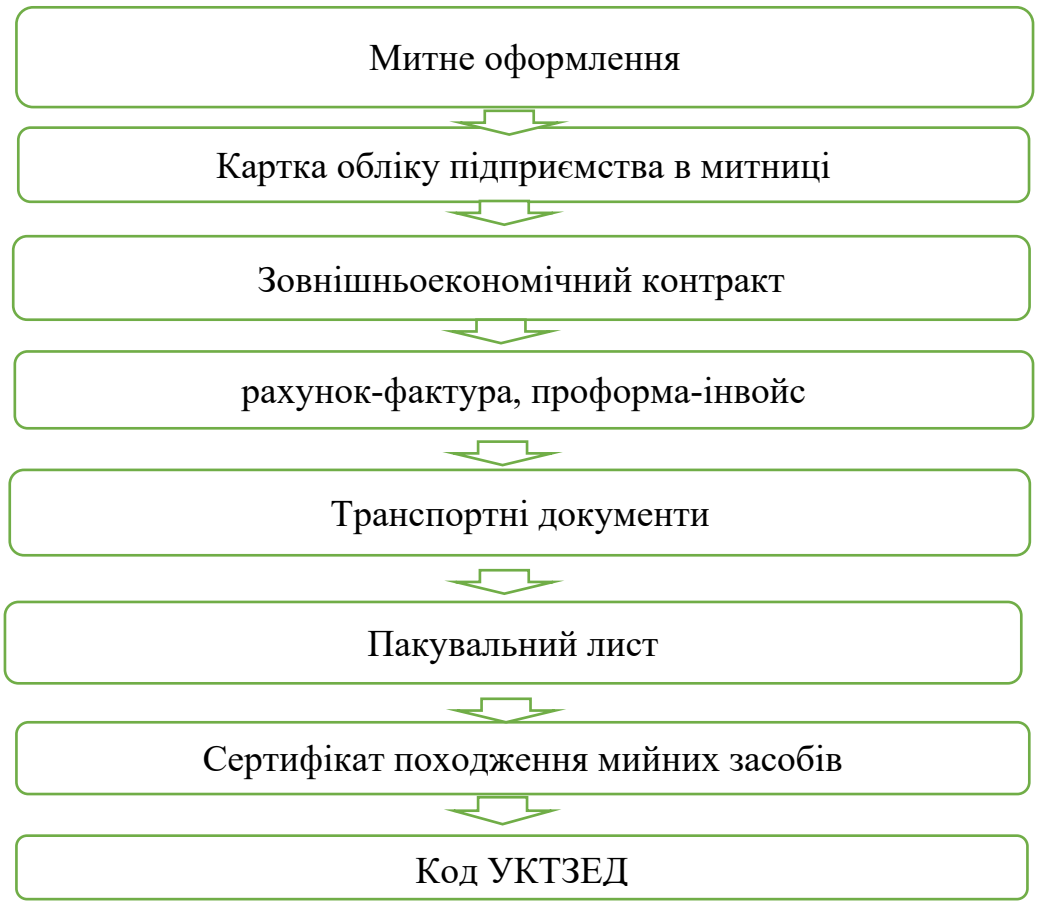

Рис. 4.4. Документи, які надають для митного оформлення

На підставі зібраних документів та встановленого коду УКТЗЕД заповнюють митну декларацію та вносять податки та мита. Митна декларація виконує роль документа-заяви, який подається при оформленні товарів при перетині митного кордону. Вона визначає митний режим для цих товарів (експорт, імпорт, реекспорт, тимчасове ввезення) та розраховує відповідні митні платежі, що є обов'язковим етапом у цьому процесі [36].

Умови митного контролю та оформлення імпортних та експортних вантажів починаючи з 7 листопада 2023 р. змінені з метою виконання Плану гармонізації митного законодавства України до митного законодавства ЄС. Після цього терміну підприємства повинні пред’являти товари митниці, у випадку, якщо не мають спрощень та переваг, передбачених Митним кодексом України або Конвенцією про режим спільного транзиту. Мийні засоби потрібно буде доставляти в зону митного контролю митниці, в якій проводиться митне оформлення [37].

Виключені з Митного кодексу положення, які дозволяли не пред’являти експортний вантаж митниці. Дуже повільно збільшується число компаній, які отримали спрощення, компанії не забезпечують необхідних критеріїв.

Для забезпечення безкоштовного митного контролю в кожному регіоні України необхідно створити додаткові зони митного контролю.

Декларування мийних засобів, що переміщується через митний кордон України здійснюється шляхом подачі митної декларації на встановленої форми бланку. На мийні засоби подають декларацію встановленої форми при ввезенні на митну територію України та проведенні процедури державної реєстрації.

4.3. Класифікація мийних засобів згідно УКТЗЕД для цілей здійснення митного оформлення

Мийні засоби класифікують при здійсненні декларування згідно УКТЗЕД. Правильність класифікації мийних засобів контролюють посадові

особи митних органів. В УКТЗЕД подано відповідні класифікаційні угрупування [38-40].

Досліджувані у кваліфікаційній роботі мийні засоби розрізняють за сировинним складом, технологією виготовлення, наявністю додатків тощо.

Мийні засоби включені до шостого розділу. Групи 28-38, що входять до розділу подані на рис. 4.5.

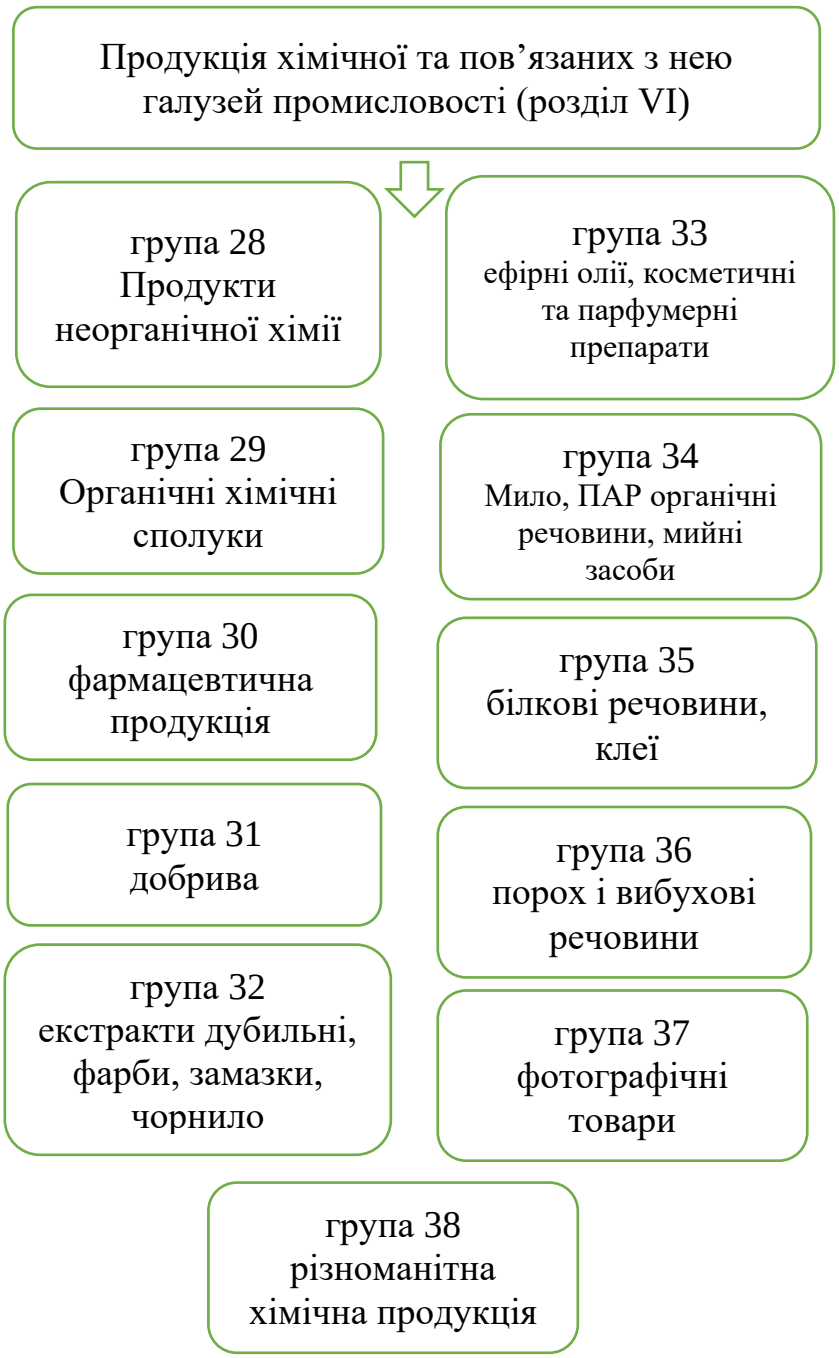

Рис. 4.5. Структура розділу, із продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості

Група 34 включає мило, ПАР, мийні засоби, мастильні матеріали, штучні воски, суміші для чищення, полірування, свічки та інші.

Структуру коду групи 34 за товарними позиціями подано на рис. 4.6 [38].

Рис. 4.6. Структура групи 34 Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби

Товарна позиція 3401 об’єднує складові, де поєднують мило, ПАР та мийні засоби, які застосовують як мило. Також до товарної позиції входять оброблені мийними засобами папір, повсть, вата, неткані матеріали (рис. 4.7).

На рівні товарної підпозиції подано деталізацію мийних засобів, що необхідно для формування коду. Так, різні види мийних засобів, які містять мило, а також ПАР, можуть бути у вигляді брусків, брикетів, окремих виробів.

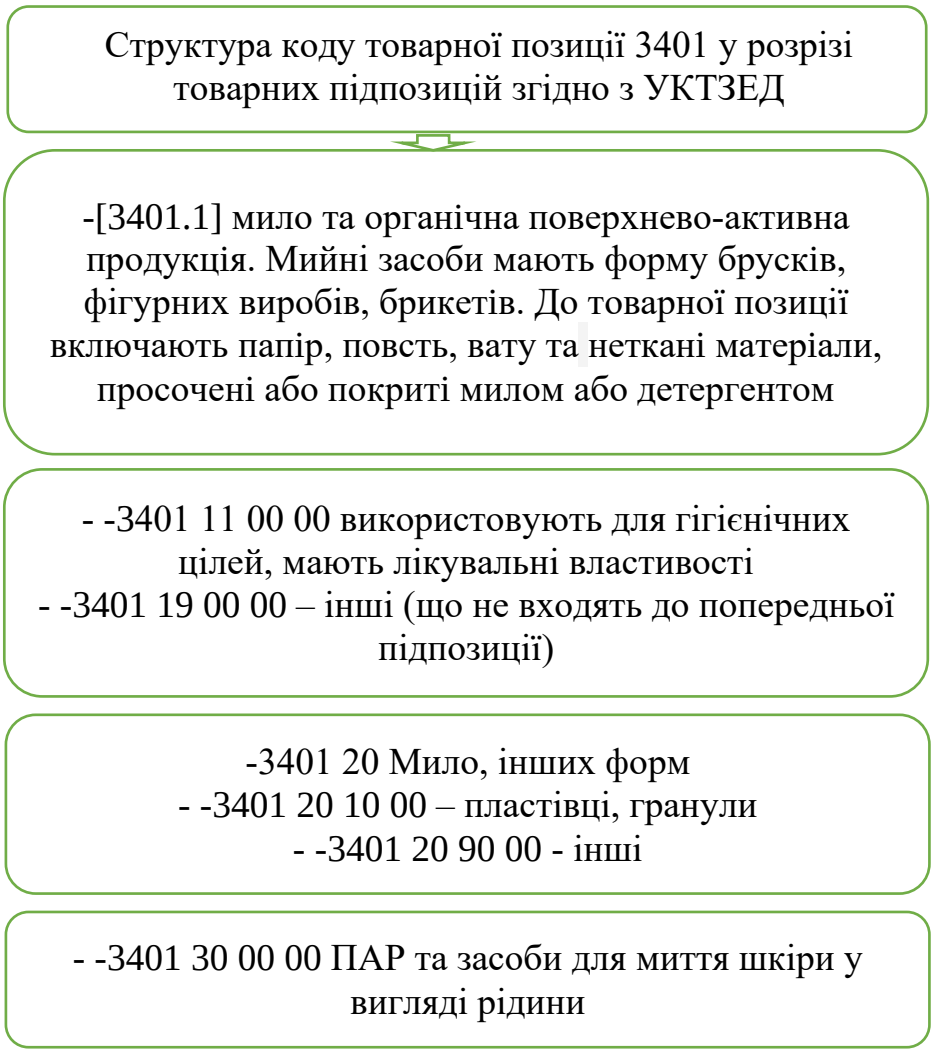

Рис. 4.7. Структура коду 3401 на рівні товарних підпозицій

До складу групи 34 входить товарна позиція 3402, яка включає ПАР, поверхнево-активні препарати, засоби для миття (включаючи допоміжні мийні препарати) та засоби для чищення. Структура коду у вигляді товарних підпозицій подана у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура коду товарної позиції 3402 у розрізі товарних підпозицій згідно з УКТЗЕД

Код товарної підпозиції	Назва товарної позиції
1	2
-[3402.3]	Речовини аніонні органічні поверхнево-активні, які є розфасованими чи не розфасованими для використання у роздрібній торгівлі

Продовження табл. 4.1

1	2
- -3402 31 00 00	кислоти та солі лінійні алкілбензолсульфонові
- -3402 39	інші речовини
-3402 39 10 00	водний розчин 30 мас. % концентрації, але не більше 50 мас. % динатрію алкіл [оксиди(бензол-сульфоната)]
- --3402 39 90 00	Речовини інші
- [3402 4]	Інші речовини поверхнево-активні, що розфасовані чи не розфасовані для здійснення роздрібної торгівлі
- -3402 41 00	Речовини катіонні
- --3402 41 00 10	хлорид бензалконію
- --3402 41 00 90	Інші речовини
- --3402 42 00 00	Речовини неіногенні
- --3402 49 00 00	Речовини інші
- 3402 50	Розфасовані для роздрібної торгівлі засоби
- --3402 50 10 00	засоби поверхнево-активні
- --3402 50 90 00	Мийні засоби та засоби для чищення
- --3402 90	Речовини інші
- --3402 90 10 00	Засоби поверхнево-активні
- --3402 90 90 00	Мийні засоби та засоби для чищення

Код для мийних засобів катіонного типу згідно УКТЗЕД буде наступним – 3402 41 00 90 [38].

4.4. Визначення митної вартості мийних засобів при переміщенні через митний кордон України

Правила визначення митної вартості викладені у розділі III Митного кодексу України. Митна вартість мийних засобів базується на ціні, що сплачена або підлягає оплаті за ці товари [28-29, 41].

Митна вартість визначається для таких цілей:

- нарахування митних платежів;
- проведення заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- здійснення митної статистики;
- визначення податкових зобов'язань.

Методи визначення митної вартості мийних засобів наведені на рис. 4.8.

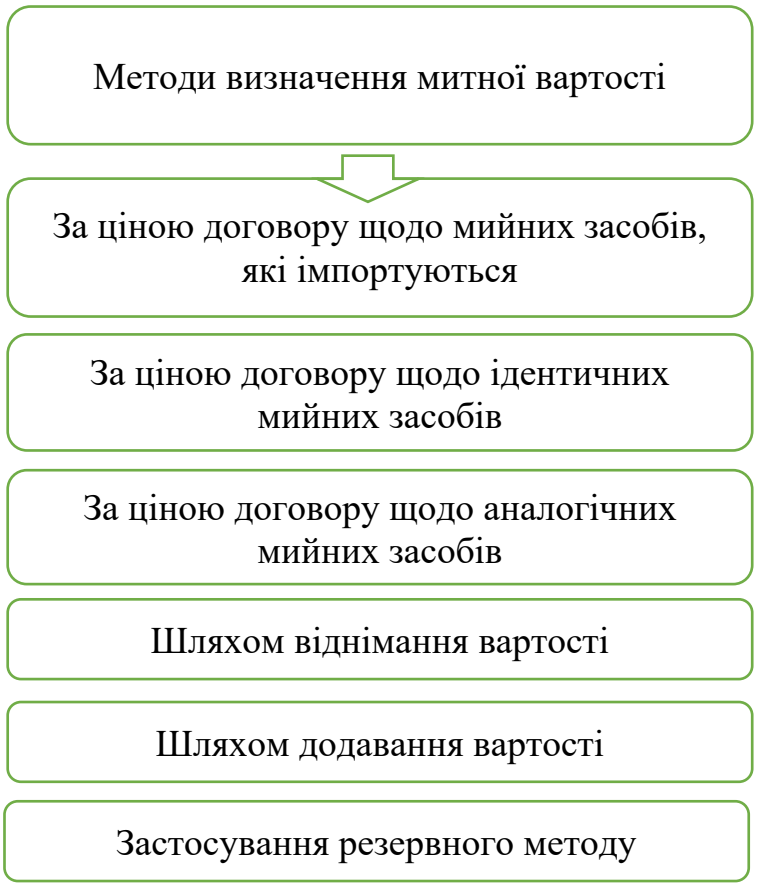

Рис. 4.8. Методи визначення митної вартості

Мийні засоби завозяться у режимі імпорту або вивозяться у режимі експорту. У нашому випадку в Україну завозились мийні засоби, які були використані для порівняння показників якості. Декларант розраховує митну вартість та подає отримані дані до митного органу на перевірку (рис. 4.9).

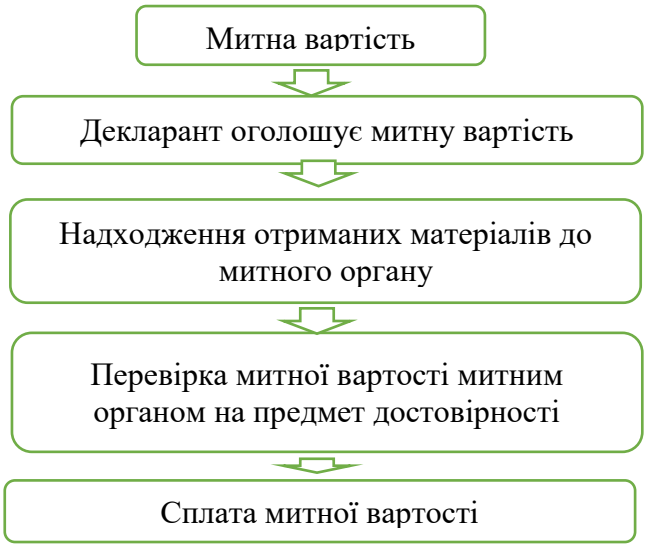

Рис. 4.8. Порядок визначення митної вартості

Разом із розрахунком митної вартості мийних засобів подають перелік супровідних документів (рис. 4.9).

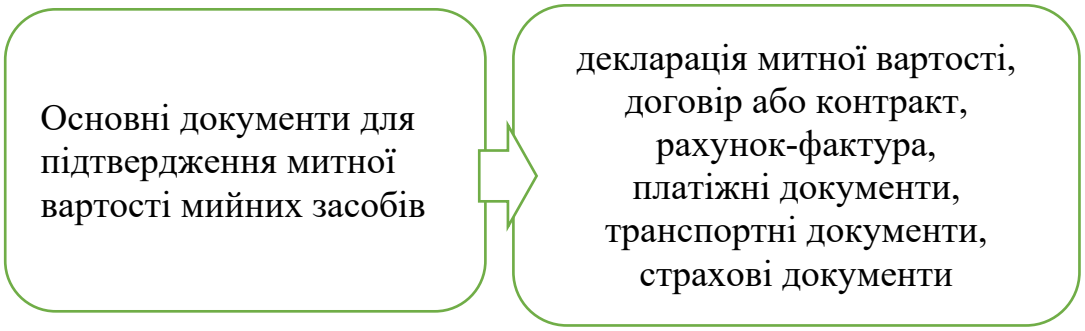

Рис. 4.9. Основні документи, які подають для визначення митної вартості митному органу

Для підприємства важливо отримати преференції при визначенні ставок мита, що можливо на підставі міжнародних договорів. Для мийних засобів діяла повна та пільгова ставка мита 2 % з 01.01.2023 р., проте з 01.01.2024 р. зменшуються ставки ввізного мита до 0 % [38-40].

У випадку імпорту мийних засобів класифікаційного коду 340241 00 90 згідно УКТЗЕД надаються преференції при визначенні ставок мита з території держав ЄАВТ, республіки Македонія, країн ЄС, Канади, Ізраїлю, Британії (рис. 4.10) [39-41].

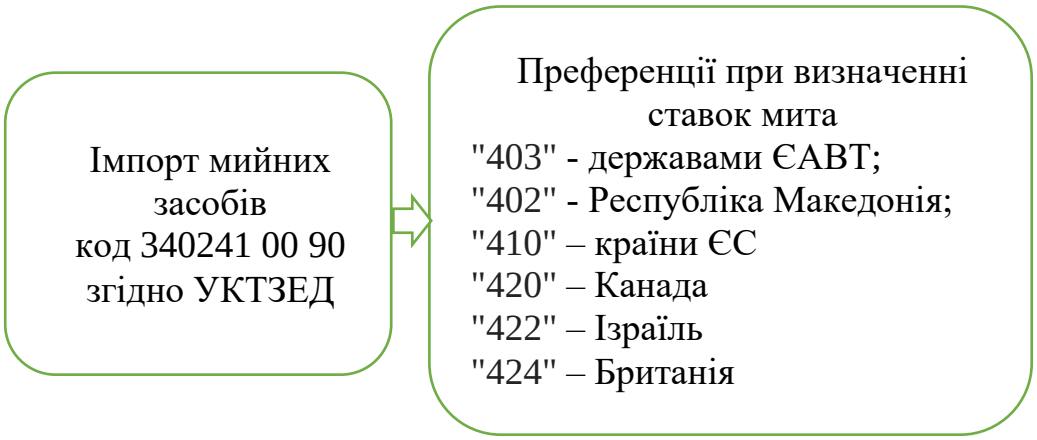

Рис. 4.10. Отримання преференцій при визначенні ставок мита у режимі імпорту мийних засобів 340241 00 90

Підставою для отримання преференцій від держав ЄАВТ є Міждержавна угода від 24.06.2010 р. Про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ. Аналогічні угоди були підписані із країнами, які представлені на рис. 4.10.

Ще одним прикладом отримання пільгових преференцій при надходженні мийних засобів у режимі імпорту є діючі міждержавні угоди про вільну торгівлю, підписані із зазначенням відповідних умов, за яких вони можуть бути використані (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Чинні міждержавні угоди які визначають підстави для спрощення ставки мита у режимі імпорту для мийних засобів коду 340241 00 90

№ з/п	Країна	Рік, з якого діє міждержавна угода	Умови, за яких реалізується
1	2	3	4
1.	Азербайджан	28.07.1995 р.	Подання сертифікату СТ-1 для підтвердження походження товарів Дотримання правил "Безпосередньої закупівлі" Дотримання правил "прямого відвантаження"
2.	Грузія	09.01.1995 р.	Подання сертифікату СТ-1 чи сертифікату EUR.1 для підтвердження походження товарів Дотримання правил "Безпосередньої закупівлі" Дотримання правил "прямого відвантаження"
3.	Молдова	29.08.1995 р.	Подання сертифікату СТ-1 для підтвердження походження товарів Закупівля товару резидентом згідно Угоди про створення зони вільної торгівлі
4	Узбекистан	29.12.1994 р.	Підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 Дотримання правил “Безпосередньої закупівлі” Дотримання правил “прямого відвантаження”
5.	Туркменістан	05.11.1994 р.	Підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 Дотримання правил “Безпосередньої закупівлі” Дотримання правил “прямого відвантаження”

Продовження табл. 4.2

1	2	3	4
6.	Казахстан	18.10.2011 р.	Підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 Дотримання правил “Безпосередньої закупівлі” Дотримання правил “прямого відвантаження
7.	Киргизстан	26.05.1995 р.	Підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 Дотримання правил “Безпосередньої закупівлі” Дотримання правил “прямого відвантаження
8.	Таджикистан	06.07.2001 р.	Підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 Дотримання правил “Безпосередньої закупівлі” Дотримання правил “прямого відвантаження
9.	Вірменія	18.10.2011 р.	Підтвердження походження товарів Дотримання правил "Безпосередньої закупівлі" Дотримання правил "прямого відвантаження"

Протягом 2024 р. проведення контролю мийних засобів, заявлених у режимі імпорту, реімпорту, іншому митному режимі, передбачає документальні перевірки та вибіркові обстеження, які здійснюють митні органи [43].

Продовжено до 5 червня 2024 р. проведення заходів із тимчасової лібералізації торгівлі з Україною. До цих заходів входять скасування мита, квот, торговельних захисних обмежень щодо українського експорту, які проводять згідно із Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 2023/1077 від 31 травня 2023 р. [42].

ВИСНОВКИ

1. Протягом 2020-2022 рр. відбулась зміна індексів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції в Україні, які знизились із 105,1 % у 2020 р. до 38,2 % у 2022 р., падіння склало 66,9 %.

2. Протягом 2020-2021 рр. в Україні формувався ринок мийних засобів, на якому були представлені національні виробники, транснаціональні бренди, здійснювалась цінова та функціональна диверсифікація вибору мийних засобів, приділялись питанням їх екологічної безпеки. У 2022 р. відбувається зростання частки мийних засобів, які надходили в Україну в результаті імпорту.

3. В результаті війни в Україні було зруйновано логістичні зв’язки із країнами Євросоюзу, що призвело до зменшення надходження мийних засобів та зміни у різних цінових сегментах. Так, на 44 % зменшилась реалізація дорогих мийних засобів та 29 % зросла частка мийних засобів середньої цінової категорії. При цьому відбулась зміна потенційних споживачів мийних засобів, а також з’явився ряд додаткових факторів впливу на постачання мийних засобів, що ускладнило можливість прогнозування попиту та ціни виробів.

4. Збільшення виробництва мийних засобів в Україні, розширення асортименту та зростання їх частки на вітчизняному ринку до 30-35 % можливо тільки при підтримці вітчизняних виробників зі сторони держави.

5. ПрАТ “Вінницяпобутхім” запровадив технологію баштового методу виготовлення мийних засобів, перевагою якої є отримання легкорозчинних, однорідних гранул, що є основою високої якості готового продукту.

6. Розвиток ринку мийних засобів в Україні буде здійснюватися шляхом зростання обсягів реалізації через магазинну торгівлю, переорієнтування ринку на продукцію екологічного спрямування із

підвищеними значеннями показників безпечності, зростання обсягів реалізації продукції високої якості.

7. Затвердження Технічного регламенту мийних засобів Постановою КМУ від 20.08.2008 р. № 717 сприяло адаптації національного законодавства до міжнародних вимог, створило підґрунтя для вирішення питання безпечності мийних засобів для здоров'я споживачів та довкілля, окреслило перелік груп на які розповсюджується його дія (прання, замочування, полоскання, підкрохмалювання, апретування, вибілювання виробів з тканин, очищення поверхонь, матеріалів, виробів тощо).

8. Технічний регламент мийних засобів України включає в себе вимоги до якості та безпечності продуктів, що виробляються на території України або імпортуються з-за кордону. Згідно з цим регламентом, виробник мийних засобів або імпортер повинен пройти процедуру сертифікації, щоб довести відповідність своїх продуктів вимогам.

9. Зростання вимог до збереження здоров'я споживачів та охорони довкілля від негативної дії мийних засобів призвело до запровадження екологічних стандартів гармонізованих з міжнародними документами та проведення процедури екологічної сертифікації.

10. При виконанні кваліфікаційної роботи було вивчено показники якості мийних засобів вітчизняних виробників ТзОВ "Демса" та ТОВ "Лінкс Лабораторії", а також для порівняння використано пральні порошки іноземних виробників.

11. ДП "Львівстандартметрологія" визначило мету своєї діяльності, перелік питань, що підлягають вирішенню, сформувало ефективну структуру, запровадило функціональну систему управління якістю із надання послуг та підтвердження відповідності, є органом із сертифікації продукції і акредитоване Національним агентством з акредитації України.

12. Оцінку відповідності мийних засобів проводить акредитована лабораторія ДП "Львівстандартметрології" як орган з оцінки відповідності на

відповідність вимогам Технічного регламенту мийних засобів, що знаходиться у м. Львів, вул. Софії Яблонської, 26.

13. Виконуючи кваліфікаційну роботу згідно із завданням було вивчено зразки мийних засобів, чинні нормативні документи, які визначають їх якість, проведено дослідження показників якості. Зразки мийних засобів випробовували на відповідність вимогам ДСТУ 2972:2010 у акредитованій випробувальній лабораторії. У результаті випробувань були отримані дані, що підтверджують дотримання вимог до показників якості.

14. Зміна умов митного контролю та митного оформлення імпортних та експортних вантажів, запроваджена у листопаді 2023 р. спрямована на виконання Плану гармонізації митного законодавства України до митного законодавства ЄС та передбачає контроль зі сторони митниці товарів для підприємств у яких відсутні документи щодо застосування спрощень та переваг.

15. Мийні засоби класифікують при здійсненні процедури декларування згідно УКТЗЕД, у якому вони включені до 34 групи. Визначено код для мийних засобів катіонного типу згідно УКТЗЕД (3402 41 00 90). Правильність класифікації мийних засобів контролюють посадові особи митних органів.

Для поліпшення діяльності ДП “Львівстандартметрологія” необхідно:

1. Надавати інформацію представникам підприємств різних форм власності щодо змін із питань стандартизації, метрології та оцінювання відповідності.

2. Проводити консультації із питань оцінювання відповідності продукції.

3. Забезпечувати необхідними нормативними документами підприємства, що замовляють послуги.

4. Співпрацювати із міжнародними організаціями та сприяти просуванню продукції вітчизняних підприємств.

5. Приймати участь у міжнародних проєктах.

6. Організовувати спеціалізовані навчальні курси для представників підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна в цифрах. Статистичний збірник. Київ, Державна служба статистики України. 2023 URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/08/zb_Ukraine_in_figures_22.pdf.

2. Волошина С.В., Козлова В.В. Стан і перспективи розвитку ринку синтетичних мийних засобів в Україні. *Економіка та управління підприємствами.* URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/40.pdf

3. Ринок побутової хімії в Україні: чого очікувати у 2023 році URL: https://obukhiv.info/news rinok-pobutovoi-khimii-v-ukraini-chogo-ochikuvati-v-2023-rotci/.

4. Велике українське прання URL: https://www.epravda.com.ua/ /publications/2023/08/17/702882/.

5. Вухастик замість Ушастого няня. Українська компанія перезапустила виробництво у Вінниці, яке раніше належало росіянам URL: https://biz.nv.ua/ukr/markets/kompaniya-krayteks-servis-zapustila-masshtabne-virobnictvo-na-potuzhnostyah-pidpriyemstva-vinnicyapobuthim-50341797.html.

6. Байдакова Л. І., Ягелюк С. В., Байдакова І. М. Товарознавство. Непродовольчі товари: товари господарські та будівельні: підручник. Київ : Видавничий Дім “Слово”, 2013. 312 с.

7. Стрельцова О. О., Менчук В. В. Утворення, властивості розчинів і застосування поверхнево-активних речовин : навч.-метод. посіб. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. 132 с.

8. Товарознавство. Т. 1. Непродовольчі товари : підручник / [Мережко Н.В., Мокроусова О.Р., Коптюх Л.А. та ін.]. Київ : КНТЕУ, 2019. 760 с.

9. Класифікація непродовольчих товарів : монографія / [Мазаракі А.А., Мережко Н.В., Коптюх Л.А. та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі]. Київ : КНТЕУ, 2016.

10. Про затвердження Технічного регламенту мийних засобів № 717-2008-п від 08.12.2021 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2008-п#Text.

11. Уряд вдосконалив технічний регламент мийних засобів URL: https://www.me.gov.ua/https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=71ba0262-42 ac-466b-b46b-6462c1165cf7&title=UriadVdoskonalivTekhnichnii Reglament MiinikhZasobiv.

12. Роз'яснення вимог Технічного регламенту мийних засобів щодо маркування продукції та встановлення обмеження вмісту фосфору в мийних засобах URL: https://dpssmk.gov.ua/13585-2/.

13. Про внесення змін до Технічного регламенту : Постанова КМУ від 02 червня 2021 р. № 575. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-2021-п#Text.

14. Обмеження вмісту фосфатів в мийних засобах URL: https://dpss.gov.ua/obmezhennia-vmistu-fosfativ-v-myinykh-zasobakh.

15. Що означає «екологічний засіб» і чи існують правила застосування екологічного маркування мийних засобів? URL: https://ecolog-ua.com/news/shcho-oznachaye-ekologichnyy-zasib-i-chy-isnuyut-pravyla-zastosuvannya-ekologichnogo.

16. ДСТУ ISO 14024:2018 Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та процедури. Чинний від 2020.01.01. Вид. офіц. Київ : ДП УкрНДНЦ, 2019. 11 с.

17. Засоби мийні та засоби для чищення URL: https://www.ecolabel.org.ua/katehorii-tovariv/zasobi-mijni-ta-zasobi-dlya-chishchennya.

18. Історія прального порошку: який обрати URL: https://dyvys.info/2023/10/10/istoriya-pralnogo-poroshku-yakyj-obraty/.

19. Яку вимогу встановити до екологічних характеристик мийних засобів та засобів для чищення? URL: https://infobox.prozorro.org/articles/yaku-

vimogu-vstanoviti-do-ekologichnih-harakteristik-miynih-zasobiv-ta-zasobiv-dlya-chishchennya.

20. Сертифікація мийних засобів в Україні URL: https://prikhodko.com.ua/poslugy/yurydychni-poslugy-biznesu/sertyfikacziya-myjnyh-zasobiv-v-ukrayini/.

21. Коломієць Т., Черняк Л. Якість безфосфатних порошків для прання білизни URL: http://tr.knute.edu.ua/files/2017/23/7.pdf

22. ДСТУ 2972:2010. Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування. Чинний від 2011-07-01. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України. 2011. 8 с.

23. Смужки тестові на фосфати до 500 ppm JTP J-QUANT Phosphate 500 URL: https://simvolt.ua/smuzhki-testovi-na-fosfati-do-500-ppm-jtp-j-quant-phosphate-500/.

24. Горпинич А.М., Горбунова Н.О., Венгер О.О. Екологічні аспекти використання пральних порошків URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/5811/5/MNE_2014_41-47.pdf.

25. ДП Львівстандартметрологія URL: https://www.lvivstandard.com.ua

26. Вимоги до технічної документації URL: http://www.ukrprodtest.kiev.ua/otsinka-vidpovidnosti/362-otsinka-vidpovidnosti1/tr-myinykh-zasobiv.

27. ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій. Чинний від 2021.01.01. Вид. офіц. Київ : ДП УкрНДНЦ, 2020. 31 с. http://www.karantin.te.ua/userfiles/file/untitled2019.pdf.

28. Митний кодекс України : URL : http://sfs.gov.ua/mk/.

29. Мережко Н. В., Пашко П.В., Рождественський О.В. Митна справа: підручник. Київ : КНТЕУ, 2016. 572 с.

30. Проходження митного контролю URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Проходження_митного_контролю.

31. Проведення огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/

Проведення_огляду_та_переогляду_товарів,_транспортних_засобів_комерційного_призначення.

32. Степаненко С.В. Напрями удосконалення митного контролю та переміщення товарів через митний кордон України. *Актуальні проблеми політики*. 2023, вип. 71. С. 49-54. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/7.pdf.

33. Постанова КМУ від 3 травня 2022 р. № 550 “Про припинення здійснення державного контролю нехарчової продукції в умовах воєнного стану” URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2022-п#Text.

34. Тіхосова Г.А., Вербицький О.М., Калінський Є.О. Митний контроль та експертиза товарів : навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 312 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2021/Tihosova_2019_312.pdf.

35. Закон України Про митний тариф України № 2697-IX від 19.10.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#n9.

36. Митна декларація та її різновиди URL: https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/mitna-deklaraciya/.

37. З листопада в країні змінюються режим декларування імпорту та експорту URL: https://eba.com.ua/z-lystopada-v-krayini-zminyuyutsya-rezhym-deklaruvannya-importu-ta-eksportu/.

38. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності URL: https://qdpro.com.ua/uk/uktzed/VI.

39. Довідник УКТЗЕД. URL: www.consult-ved/com/uainform/uktzd?languech=ua/.

40. Знайти свій код УКТЗЕД URL: https://ares.ua/uk/codesearch.

41. Митна вартість товарів та методи її визначення URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Митна_вартість_товарів_та_методи_її_визначення

42. Ставки увізного мита України, які будуть застосовуватись у 2024 році до імпорту товарів походженням з ЄС URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=bc811c0c-9c5e-4dc5-

b60a-c99e57e23598&title=StavkiUviznogoMitaUkraini-YakiBudut ZastosovuvatisU2024-RotsiDoImportuTovarivPokhodzhenniamZs.

43. Секторальний план державного ринкового нагляду на 2024 рік URL: https://www.qdpro.com.ua/ru/document/45513.

ДОДАТКИ